

När väst når Katmandu

Alexandra Krettek jobbar med hälsa i Nepal SID 14

OMORGANISATIONEN

**Sahlgrenska
säger nej**

SID 4

STARKT STÖD FÖR REKTOR

**Men valproceduren
ifrågasatt**

SID 6

STRIDBAR GÄSTPROFESSOR

**Gellert Tamas varnar
för ordens makt**

SID 18

Den fria forskningen måste värnas

VID ÅRETS promoveringshögtid, som nyligen gick av stapeln, var forsknings- och utbildningsminister Jan Björklund med som gäst. Det var trevligt men också ett väldigt bra tillfälle att lyfta några för universitetet viktiga frågor.

Jag reflekterade bland annat över vilken roll universiteten ska spela i en värld där den så kallade marknaden får allt större inflytande på samhällets alla sektorer, inklusive universitets- och högskolevärlden. Detta är en mycket aktuell fråga i ett läge där det svenska högskolelandskapet är satt under press. Jan Björklund har tydligt deklarerat att det finns för många lärosäten i Sverige och att han vill se en effektivisering av sektorn.

REGERINGENS AMBITION är att göra Sverige till en av världens främsta kunskapsnationer. Det innebär att betydelsen av ny kunskap hamnar i fokus även för det omgivande samhället. När det gäller att stimulera tillkomsten av ny kunskap har universitetet en nyckelroll och ett stort samhällsansvar.

Det är viktigt att fundera över hur de förutsättningar ser ut som ska göra det möjligt att utveckla och stärka utbildning och forskning till världsklass. Tidpunkten är väl vald, om ett år kommer regeringen med en ny forsknings- och innovationspolitisk proposition.

Att bedriva forskning och utbildning fri från ekonomiska, politiska och ideologiska intressen är en mycket viktig utgångspunkt för oss som universitet. Samtidigt måste ett modernt universitet vara öppet mot omvärlden, följa och påverka samhällsutvecklingen genom att vara en synlig och tydlig aktör.

För mig är det uppenbart att de problem och utmaningar som vårt samhälle står inför – oavsett om det handlar om hur vi sprider demokratin i världen, hur vi fördelar jordens resurser på ett rättvist sätt eller hur vi skapar ett långsiktigt hållbart samhälle – kräver att vi ännu mycket mer än idag måste tänka över vetenskapsgränserna och arbeta tvärande.

För att universitet och högskolor ska kunna bidra med den kunskap som krävs för att lösa de stora samhällsfrågorna behöver vi inte bara vara fria från politisk styrning, det handlar också om att självständigt kunna råda över de medel vi har till vårt förfogande för utbildning och forskning.

FOTO: HILLEVI NAGEL

Den största kunskapsöverföringen från universitetet till samhället sker via studenterna. All utbildning måste därför vila på vetenskaplig grund. För att säkerställa att så sker måste forskningssatsningar kopplas till utbildningen.

DEN FRIA FORSKNINGEN måste värnas. I en tid när en allt större del av forskningsmedlen blir styrd och förutbestämd, minskar andelen fri forskning, det vill säga den forskning som är nyfikenhetsdriven och inte förutbestämd. De senaste signalerna från EU-kommissionen om att man vill se närmare anknytning mellan universitet och näringsliv i de stora forskningssatsningar som görs inom EU, är därför oroande. Det är allvarligt eftersom det är genom den fria forskningen som de stora och samhällsnyttiga landvinningarna ofta görs.

Till sist vill jag påminna om de framtidsworkshoppar som pågår här på universitetet varje onsdag under hela hösten (universitetsbyggnadens sal 10, 14.30–16.00). Kom och ge ditt bidrag till diskussionen om hur vi kan utveckla Göteborgs universitet till att bli ett av de allra bästa.

Pam Redman

GU JOURNALEN

 EN TIDNING FÖR GÖTEBORGS
UNIVERSITETS MEDARBETARE

November

CHEFREDAKTÖR & ANSVARIG UTGIVARE
Allan Eriksson 031 - 786 10 21
allan.eriksson@gu.se

REDAKTÖR & ST ANSVARIG UTGIVARE
Eva Lundgren 031 - 786 10 81
eva.lundgren@gu.se

FOTOGRAF OCH REPRO
Johan Wingborg 031 - 786 29 29
johan.wingborg@gu.se

GRAFISK FORM & LAYOUT
Anders Eurén 031 - 786 43 81
anders.euren@gu.se

MEDVERKANDE SKRIBENTER

Magnus Pettersson, Lars Nicklason och Helena Svensson

KORREKTUR

Robert Ohlson, Välskrivet i Göteborg

GRAFISK FORM

Anders Eurén
Björn Eriksson

ADRESS

GU Journalen,
Göteborgs universitet
Box 100, 405 30 Göteborg

E-POST

gu-journalen@gu.se

INTERNET

www.gu-journalen.gu.se

UPPLAGA

6200 ex

ISSN

1402-9626

UTGIVNING

7 nummer/år. Nästa nummer utkommer den 15 december 2011.

MANUSSTOPP

25 november 2011

MATERIAL

För obeställt material ansvarar ej. För ej signerat material ansvarar redaktionen.

Citera gärna, men ange källan.

ADRESSÄNDRING

Gör skriftlig anmälan till redaktionen.

OMSLAG

Alexandra Krettek,
avdelningen för invärtesmedicin.
Foto: Johan Wingborg

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

REKTOR HAR ORDET

- 2 Vi har inte råd att förlora internationella studenter

NYHETER

- 4 Institutionerna föreslås få mer makt - men Sahlgrenska akademien motsätter sig hela omorganisationen
- 6 Starkt stöd för rektor men kritik mot hörandeförsamlingens roll
- 7 Svårt att behålla kompletta miljöer
- 8 Konstnärerna äntligen i hamn med ny organisation
- 9 Dags igen för Arbetsmiljöbarometern
- 10 Handels studenter får direktkontakt med företagare
- 11 Global Week för andra året i rad

PÅ FRITIDEN

- 12 Kim Wistedt
Lever med trädgården hela året

PROFLEN

- 14 Alexandra Krettek, hjärt-kärlforskare
Med smak för världens kulturer

UNIVERSA

- 17 Årets stora högtid i bilder

REPORTAGE

- 18 Gellert Tamas om ordens makt

SAMTAL MED FORSKARE

- 20 Patrik Zapata
Dags att studera följderna av new public management

REPORTAGE

- 22 Nationellt centrum med ansvar för 40 000 lärare

DEBATT

- 25 Behandlingen av Suchitra Holgersson en skandal, menar Elias Eriksson och Kristoffer Hellstrand

NYTT OM FOLK**FRÅGAN**

- 26 Vilken är din favoritplats på GU?

SPIKAT

- 28 Karmen Terlevic Johansson
Äntligen klar med sin avhandling

12

Lever med trädgården hela året

Kim Wistedt på institutionen för globala studier har trädgården som sitt stora fritidsintresse.

22

Matematikens frälsare

Här får lärare hjälp att göra matte både roligare och lättare att förstå.

18

Var varsam med orden

Gellert Tamas är gästprofessor i praktisk journalistik.

17

Akademisk högtid

142 nybakade doktorer promoverades och 10 hedersdoktorer fick sina insignier.

28

Så blir eleverna duktiga på språk!

Elever som får använda tyska i flera ämnen når bättre resultat, visar Karmen Terlevic Johansson i sin avhandling.

Redaktionen: Vem är tidningen till för?

FÖR DRYGT TIO ÅR SEDAN döpte Bo Rothstein om GU Journalen till "Ryggrökarjournalen". Kanske var det lite på skämt, men nog låg det något i det. På den tiden var informationsdirektören ansvarig utgivare och det uttalade syftet med tidningen var att spegla verksamheten på ett positivt sätt.

Sedan dess har mycket hänt och GU Journalen har numera redaktionell frihet inskriven i sin policy. Det kan tyckas självklart men det är det faktiskt inte, åtminstone inte i Sverige. Vi var nyligen på en konferens vid

Universitetet i Oslo, som handlade om skandinaviska universitetstidningar och det fria ordet. En sak som förvånade oss var att flera norska och danska universitetstidningar har en betydligt mer självständig roll än motsvarande svenska. Vad kan det bero på? En förklaring kan vara att facken där mer aktivt har stått på tidningarnas sida.

UNDER SLUTDEBATTEN diskuterades tidningarnas ställning. Ska en universitetstidning vara en självständig, journalistisk produkt eller en del av

det övergripande profileringsarbetet? Bland annat konstaterades att akademisk frihet och pressfrihet hänger samman, och att debattnivån måste vara hög i en organisation som präglas av öppet och kritiskt tänkande. Men Kristian Gundersen, professor i biologi, menade att den akademiska friheten är hotad. "Min slutsats är att den akademiska friheten borde rödlistas som en utrotningshotad art", sade han. Samtidigt fanns det de som menade att en intern tidning inte kan ha en kritisk roll eftersom man då "biter den

hand som föder en", och att det istället är de fria medierna som får ta på sig en granskande uppgift. Men det är en missuppfattning, menar vi. Det är viktigt att en intern tidning är trovärdig och inte bara skildrar en rosenröd tillvaro. En tidning måste förhålla sig kritiskt utan att det blir sensationsjournalistik. Så fortsätt gärna höra av dig med tips och idéer och glöm inte bort att skriva insändare!

ALLAN ERIKSSON & EVA LUNDGREN

Institutionerna får mer makt

MEN SAHLGRENSKA AKADEMIN ÄR EMOT

Institutionerna stärks och prefekterna får mer makt. Det är en del av förslaget till ny organisation som alla fakulteter ställer sig bakom. Alla fakulteter?

Nej, en fakultet gör motstånd. Sahlgreanska akademien.

I SLUTET AV SEPTEMBER presenterade fyra av sex arbetsgrupper inom organisationsprojektet sina förslag till en förnyad organisation. Det kanske mest omdanade förslaget – det som handlar om beslutsordningen och om hur institutionernas ställning ska stärkas rent konkret – har grupp A arbetat med. Så vad föreslår man? Jo, institutionernas ställning ska bland annat stärkas genom att prefekten fattar alla verkställande beslut som inte åvilar någon annan nivå, alltså i princip de flesta beslut som rör institutionen. För ökat inflytande uppåt i organisationen vill man också att ett dekanens ledningsråd inrättas. Här ska prefekter och studentrepresentanter få möjlighet att rådgöra med dekanen i varje ärende som ska upp till beslut i fakultetsstyrelsen.

Enligt Stefan Hulth, ställföreträdande prefekt vid institutionen för kemi och ordförande i arbetsgruppen, är dock den största förändringen skapandet av ett antal normerande beslut där prefekten blir beslutsfattare. Det gäller till exempel i frågor om arbetsmiljö och i frågor kring avtal om uppdragsforskning, uppdragsutbildning, samverkan och inköp. Dessutom, och framför allt, får prefekten på sitt bord "att inrätta, bereda och besluta om alla institutionens anställningar annan än professor".

– Rekryteringsfrågan och att ha beslutsbefogenhet över institutionens anställningar, framförallt rekrytering av lärare, är kanske det enskilt viktigaste strategiska verktyget för en institution, säger Stefan Hulth.

DET KOMMER ATT kräva mer av prefekttrollen än tidigare. Många oroas över hur rättssäkerheten ska bevaras, och menar att det finns risk för ökad nepotism och internerkrytering. Och det är

klart att prefekten behöver chefsutbildas, menar Stefan Hulth.

– Men vi måste utgå ifrån att våra ledare och chefer är professionella.

Stina Sundling Wingfors, prefekt vid institutionen för globala studier och ledamot i arbetsgrupp A, håller med. – Som det ser ut idag, med beslutsfattande också i den kollegiala strukturen, är det svårt att utkräva ansvar. Det får inte finnas några frågetecken kring vem som ansvarar för de beslut som fattas. Det kommer förstås att ställa krav på ledarskapet, men jag tror det är rätt väg att gå.

För egen del ser hon främst fram emot att kunna påverka och snabba på anställningsprocessen.

– Jag ser verkligen fram emot att, med stöd av sakkunnigas rangordning och lärarförslagsnämndens kompetens, själv få fatta beslut om vem som anställs som lärare vid institutionen.

EN ANNAN LEDAMOT i Arbetsgrupp A, prefekten vid institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Agneta Holmäng, förstår inte vad som är problemet.

– Vi har en effektiv tillsättningskommitté inom Sahlgreanska akademien. Det som kan ta tid är när vi måste ta ärendet upp till rektor.

Hon vill också värna om det kollegiala styret och menar att det är viktigt med en bevarad institutionsstyrelse och att den inte, som enligt förslaget, ersätts med ett institutionsråd som bara blir rådgivande åt prefekten.

– Om lärarrepresentanter inte får vara med och fatta beslut blir det inte lätt att få dem engagerade.

AGNETA HOLMÄNG ÄR den enda av de elva ledamöterna som reserverat sig mot gruppens slutrapport. Och hon hade förmodligen gjort det hur den

sig Agneta Holmäng representera hela Sahlgreanska akademien.

– Det är klart att hon representerar oss. Det hon ger uttryck för står hela Sahlgreanska akademien bakom, säger dekanus Olle Larkö.

Han har full förståelse för att andra fakulteter vill ge mer makt åt institutionerna. Men de verkar under helt andra förutsättningar än Sahlgreanska akademien.

– Vi samverkar mycket med Västra Götalandsregionen, och i de sammanhangen är vi pyttesmå. Storleksmässigt är vi en femtedel av vår främsta samarbetspartner, Sahlgreanska Universitetssjukhuset. Så för oss är det viktigt med en stark fakultet. Det blir inte bra om sex mindre institutioner ska förhandla om avtal med sjukhuset.

ARBETSGRUPPENS ordförande Stefan Hulth menar dock att det inte finns någonting i förslaget som säger att institutionerna på Sahlgreanska akademien inte kan

»Att ha olika beslutsordningar vid olika fakulteter är otänkbart om vi ska utveckla GU till ett sammanhållet lärosäte.«

STEFAN HULTH, ORDFÖRANDE ARBETSGRUPP A

än sett ut. För på Sahlgreanska akademien har man tidigare klargjort att man är emot hela omorganiseringen som sådan. (I de två referensgrupper som yttrat sig om gruppens förslag har ledamöterna med anknytning till Sahlgreanska akademien, professor Elias Eriksson och professor Göran Bondjers, också reserverat sig.) I egenskap av ledamot anser

slå sig samman, om de så önskar, och bilda en likartad organisation som man nu har.

– Men varför? undrar Olle Larkö. Den har vi ju redan. Det är bara några år sedan vi genomgick en omorganisering och det har tagit mycket tid och kraft och skapar osäkerhet. Just nu vill vi fokusera på kärnverksamheterna, forskning och utbildning. Och

när en medicinsk fakultet för en gång skull är överens så tycker jag man ska lyssna på oss.

Inom Sahlgreiska akademien anser man att den tilltänkta omorganiseringen, som präglas av en förstärkt linjestyrning uppifrån och ner, i själva verket innebär en centralisering där makten knyts närmare rektor.

– Vi står för 45 procent av GU:s omsättning, vi har hundra gånger fler transaktioner med universitetssjukhuset än övriga GU. Det medför att det ställs stora krav på att vi har kollegial styrning. Som forskare måste man kunna påverka projekten man arbetar i, säger Agneta Holmäng.

Sahlgreiska akademien kräver därför en särställning med större autonomi i GU:s organisation. Ingen bra idé, menar Stefan Hulth.

– Att ha olika beslutsordningar vid olika fakulteter är otänkbart om vi ska utveckla GU till ett sammanhållet lärosäte.

Christina Rogestam, som leder arbetet med den nya organisationen, tycker likadant.

– En statlig myndighet kan inte spretra i personalpolitik och annat,

för dem som sysslar med levertransplantationer.

Han ser Sahlgreiska akademien som ett undantag. I större delen av världen går utvecklingen mot fler University Medical Centers – medicinska universitet och sjukhus knyts samman till starka enheter. En utredning av Olle Stendahl, tidigare dekan vid Linköpings universitet, föreslår också att det bör göras i större omfattning även i Sverige.

– Så långt vill inte jag gå, men ett litet steg åt det hållet, säger Olle Larkö.

INOM SAHLGREISKA AKADEMIN finns dock de som vill ta mer än ett litet steg.

– Jag tror man ska vara medveten om det. Och det är ingenting någon stolle på Sahlgreiska har fått för sig, utan det finns ganska långtgående förslag på hur det ska gå till, säger Olle Larkö.

Sådana krafter har funnits under lång tid, menar Agneta Holmäng.

– Och det är klart att rektors ökade makt och borttagandet av det kollegiala styret ger bränsle åt dem, säger hon.

Inom Arbetsgrupp A har man också utsatts för starka

Olle Larkö

Agneta Holmäng

Stina Sundling Wingfors

man måste bete sig på samma sätt mot alla anställda och studenter.

KRITIKEN FRÅN Sahlgreiska akademien ska inte påverka omorganiseringen vara eller icke vara, menar hon. Arbetet utgår från ett beslut i universitetsstyrelsen, svårare än så är det inte. Och beträffande Agneta Holmängs roll i Arbetsgrupp A, säger hon:

– Agneta satt där som egen person. Hon representerar en kompetent prefekt, inte Sahlgreiska akademien.

– Om Sahlgreiska akademien vill ändra på något så är det en fråga för universitetsstyrelsen, säger Christina Rogestam.

Olle Larkö menar dock att universitetsstyrelsens beslut kring omorganiseringen är vagt.

– Det handlar om hur man tolkar det. Som jag ser det finns det inga problem med att Sahlgreiska skulle få en fri ställning. Det vore ju korkat om man skulle låta samma förutsättningar gälla för dem som ägnar sig åt konst som

påtryckningar från olika håll inom Sahlgreiska akademien. Stina Sundling Wingfors:

– Det har varit på gränsen till hotfullt. Bland annat har vi fått höra att det är vårt fel att Sahlgreiska akademien nu kommer att lämna Göteborgs universitet.

CHRISTINA ROGESTAM är medveten om att det ”skickats en del mejl”, men ser lugnt på det hela.

– Regeringen vill ha stora och starka universitet. Man kommer aldrig att låta Sahlgreiska bryta sig ur.

Så organisationsprojektet går vidare. Den 14 december hålls en vägledande diskussion i universitetsstyrelsen om inriktningen inför det beslut om ny arbetsordning och delegationsordning som ska fattas i februari. Samtidigt påbörjas redan nu stödprocesserna som ska underlätta implementeringen av Göteborgs universitets nya organisation. I juli 2012 ska den vara klar.

LARS NICKLASON

FOTO: JOHAN WINGBORG

Christina Rogestam är projektledare.

GU ska bli enhetligare

Den största omorganisationen i GU:s historia. Men det är inte säkert att lärare och forskare kommer att märka så mycket.

– Det handlar om ett förändrat synsätt och nya arbetssätt, som ska stärka utbildning och forskning, säger projektledare Christina Rogestam.

Nu börjar nästa fas av arbetet på en ny organisation där två nya grupper bildas: Gruppen ”Arbetsordning” ska utifrån de fyra arbetsgrupperna samla allt arbete i en arbets- och delegationsordning, vilket blir det viktigaste dokumentet för hela GU. Den andra gruppen, som kallas för ”Stödprocesser”, ska genomlysa alla administrativa processer. Det arbetet ska leda till att det administrativa stödet på institutionerna stärks.

Allt ska vara klart tidig vår för att styrelsen ska kunna fatta ett beslut i april.

– Några av de vägledande principerna är: att bidra till ett mer sammanhållet universitet, att minska dubbelarbete, att säkra likabehandling av studenter och anställda samt att effektivisera verksamheten så att mer pengar går till forskning och utbildning, säger Christina Rogestam.

Det som sker nu kan beskrivas som en omfördelning av makten, där en stor del av besluten lyfts från fakulteterna och läggs ut på institutionerna.

– Det är inget fel att ha en delegerad verksamhet, men det blir ett problem när det saknas normerande beslut och när fakulteter spretar för mycket åt olika håll, säger Christina Rogestam. I vissa frågor är det viktigt att rektors beslut blir normerande och följs. GU är en statlig myndighet och det är oerhört viktigt att studenter och anställda behandlas lika oavsett var de är.

Varför är det så bråttom?

– Om man ska genomföra förändringar är det inte bra att det drar ut på tiden, då blir det bara oro och spekulation. Ju snabbare de yttre ramarna är på plats, desto bättre. Sedan får man hålla på med det finstilla en längre tid.

Det finns en kritik mot att universitetet blir alltmer toppstyrt i och med en tydligare linjeorganisation. Vad tycker du om det?

– Det blir en viss skillnad men inte så stor som kritikerna tror. När förslaget kommer tillbaka till styrelsen i december kommer det att finnas tydligare skrivningar om institutionsråden. Det måste vara väldigt tydligt vilka beslut som prefekten måste förankra innan han eller hon fattar beslut. För GU som statlig myndighet handlar det om rättssäkerhet och likabehandling för alla och rektor är ytterst ansvarig som myndighetschef.

Ett mål är att minska administrativa kostnader, men hur mycket kan man banta administrationen?

– GU har en högre andel administration än andra universitet men jag kan inte uttala mig om hur mycket den bör minska, utan det gäller att ha rätt kompetens på rätt nivå. Vi måste kunna jobba smartare och mer enhetligt. Målet är att så mycket som möjligt av anslaget ska gå till utbildning och forskning, samtidigt som lärare och forskare får ett effektivt och kompetent stöd.

ALLAN ERIKSSON

Nu finns Göteborgs universitet som app för iPhone och Android

HITTA RÄTT BLAND personer, föreläsningssalar och institutioner. Få de senaste nyheterna om forskning och utbildning. Bli uppdaterad om vad som är på gång på universitetet. Detta kan du nu göra med GU:s nya app för iPhone och Android.

Den första versionen av appen är begränsad. Tanken är att den ska utvecklas och få en mängd nya funktioner till version två. Hjälp gärna till och tipsa om saker du vill se i appen till app@gu.se

Ladda ned appen på www.gu.se/app

Har du en barodeläsare installerad?

Då kan du ladda ner appen genom att scanna qr-koderna till höger!

iPhone

Android

ILLUSTRATION: ANDERS EUREN

Stort stöd för rektor

Men många kritiska till hur omförordnandet gick till

Hela 80 procent av hörandeförsamlingen svarade ja på frågan om Pam Fredman ska vara rektor i ytterligare tre år.

Men många kände sig överkörda av proceduren.

DEN 30 JUNI nästa år går Pam Fredmans ordinarie rektorsperiod ut. Efter att hörandeförsamlingen träffades för tredje gången, den 25 oktober, och gav sitt stöd till rektor, sammanträdde universitetsstyrelsen dagen efter och fattade beslut om att rektor bör omförordnas.

Formellt sett är det regeringen som utser rektor. Men trots att styrelsen äger frågan måste, enligt Högskoleförordningen, lärare, övriga anställda samt studenter höras.

Därför inrättades i höstas en hörandeförsamling på 70 personer.

– När jag suttit med vid tidigare rektorsval har det funnits alternativ, förklarar Anders Linde, ordförande i hörandeförsamlingen. Här gällde det bara att säga ja till styrelsens förslag. Det kändes som att vi blev tillkallade enbart för att det står så i förordningen men att man egentligen inte var intresserad av våra åsikter.

Också Sverker Lindblad, professor i pedagogik, kände sig överkörd.

– Jag är glad att Pam Fredman omvaldes men sättet det gjordes på var olyckligt. Hörandeförsamlingen blev inte mer än ett rundningsmärke som styrelsen måste passera. Så ska det inte gå till vid ett kollegialt styrt universitet.

Åsa Abelin, universitetslektor i lingvistik, menar att informationen till hörandeförsamlingen om vad man skulle göra var oklar.

– Styrelsen hade ju redan bestämt sig, förslaget låg på bordet, så många undrade vad vi förväntades göra.

Men styrelseordförande Carl Bennet förstår inte kritiken.

– Det handlade om att ta ställning till ett omförordnande på tre år, inte om att välja en ny rektor för sex år. Rektor blev intervjuad av hörandeförsamlingen och omröstningen var sluten. Det är på det här sättet ett omförordnande går till. Jag tycker att vi ska glädjas över att vi får ha kvar vår oerhört meriterade och respekterade rektor. Hon fick ju dessutom ett väldigt starkt stöd.

Men Anders Linde menar att även om alla regler formellt följts är det viktigt att rektorsrollen utsätts för konkurrens.

– Vi har en situation där rektor och styrelseledamöterna i praktiken nominerat varandra. Det är inte bra. I andra akade-

»Man medverkar i en dockteater.«

RALPH HEIEFORDT

miska sammanhang är vi oerhört noggranna för att undvika jävsituationer. Lyckligtvis har också Utbildningsdepartementet insett problemet och nyligen lämnat ett par förslag på alternativa sätt att nominera rektor och styrelse.

ANDERS LINDE befarar att rektorsförordningen är ett tecken på något mycket allvarligare: att den kollegiala styrningen vid Göteborgs universitet håller på att försvagas.

– Universitetet är en kunskapsorganisation och lämpar sig illa för den linjeorganisation som verkar vara på väg att införas.

Också Sverker Lindblad oroar sig för ett alltmer toppstyrt universitet.

– Sättet att hantera omförordnandet av rektor går i linje med flera av förslagen till ny organisation där exempelvis institutionsstyrelserna ska förvandlas till enbart rådgivande organ. Jag stöder verkligen Pam Fredman som rektor men nedmonteringen av det kollegiala styret kan jag inte ställa mig bakom.

Men Carl Bennet menar att kritiken är felaktig.

– Hade hörandeförsamlingen sagt nej hade styrelsen förstås fått tänka om. Jag respekterar de kritiska synpunkter som kommit fram men förfarandet har absolut inte handlat om toppstyrning.

RALPH HEIEFORDT, fakultetssekreterare vid Naturvetenskapliga fakultetskansliet, konstaterar att stödet för rektor är starkt.

Men han är samtidigt kritisk mot att hörandeförsamlingen de facto blir en legitimering av styrelsens beslut.

– Man medverkar i en dockteater. Styrelsen trodde att vi skulle dansa helt efter deras noter, och bjöd upp till en slow foxtrot men istället blev det en jitterbug.

ÅSA ABELIN påpekar att det i framtiden måste framgå klarare vilken roll en hörandeförsamling egentligen har.

– Har omförordnandet av rektor exempelvis någon konsekvens för omorganisationen? Vilka var det mening att hörandeförsamlingen skulle representera? Tyvärr kändes det hela rörigt och respektlöst.

ALLAN ERIKSSON & EVA LUNDGREN

VISION 2020

Vinterns workshopar

16 november: Hur ska vi arbeta med utbildning inom innovation och entreprenörskap?

23 november: Hur samordnar vi Vision 2020 med Göteborgs Vision 2021?

30 november: Utbildning på avancerad nivå och på forskarnivå – hur hänger de ihop?

7 december: Hur ska vi profilera vår högre utbildning?

14 december: Vilken roll har ett universitet i förhållande till andra utbildningsanordnare?

18 januari: Student 2020 – hur vill studenterna forma framtidens universitet?

25 januari: Hur kan vi göra utbildningen mer internationell – är det bara en fråga om språk?

På engelska

GU Journalen har en speciell pdf-version där ett urval artiklar presenteras på engelska.

Se mer på www.gu-journalen.gu.se.

Belöna även utbildning och samverkan

Göteborgs universitets kompletta miljöer är hotade, förklarar Björn Rombach, prefekt på Förvaltningshögskolan, vid en 2020-workshop.

– I jakten på internationell excellens håller vi på att glömma bort utbildning och samverkan. Det leder till sämre kvalitet.

Varför är det så viktigt med kompletta miljöer?

– En komplett miljö karaktäriseras av att man har forskning, utbildning och samverkan av god kvalitet. Inom samhällsvetenskap är det så att alla tre delarna berikar varandra. Säkert är vi inte ensamma om detta. Det är svårt att tänka sig att en del på längre sikt kan hålla hög kvalitet om någon av de övriga är svag eller saknas. Men det är inte lätt att förbli en komplett miljö på GU.

Vilka hot ser du?

– Dels är det idag bara forskning som räknas vid GU. Dagens resursfördelningssystem belönar forskning och de verksamheter som faller väl ut i RED 10, medan de straffas som där inte presterar tillräckligt. Men varför belönar vi inte utbildning och samverkan lika mycket? Att GU avser att inrätta enbart ett forskningsråd säger väldigt mycket. Som motvikt skulle vi behöva råd för både samverkan och för utbildning.

Men om bara internationell forskning bedöms och värderas vilka risker finns?

– I kompletta miljöer är det viktigt både med forskning som används i utbildning och samverkan och publiceras på svenska samt sådan som publiceras internationellt. Våra studenter och samarbetspartner vill se forskning som är aktuell, verklighetsanknuten och tillämpad i svenska

miljöer och under svenska förhållanden. Det är inga problem att göra både och. Nästan alltid kan de två typerna av forskning och publicering ske inom ramen för samma projekt. Problemet är att bara det som publiceras internationellt bedöms och värderas. Hälften av vår forskning räknas inte.

Vad tror du händer med utbildning och samverkan när allt mer fokus ligger på forskning?

– Förvaltningshögskolan startade för 70 år sedan som en kvalificerad utbildning för tjänstemän i offentlig sektor. Det är vi fortfarande. Samverkan har vi alltid haft och numera också kvalificerad forskning. Många som verkar i kunskapens och eftertanke högborg tänker att det som vi där sysslar med är viktigare än allt annat och bör isoleras från omvärldens mer futtiga krav och idéer. Det är lätt att glömma bort vad samverkan kan ge tillbaka. Vilken nytta skulle vi ha av vår forskning om den inte når utbildningen eller ut i samhället?

Men är inte publicering i högt rankade internationella tidskrifter också viktigt?

– Jo, men slagsidan mot internationell publicerad forskning är nu så stor att den hotar de kompletta miljöerna. GU är ett starkt undervisningsuniversitet och har en hel del kompletta miljöer. Men i jakten på internationell ära har

FOTO: JOHAN WINGBORG

Björn Rombach, prefekt på Förvaltningshögskolan, menar att det krävs mer än ord för att behålla kompletta miljöer.

»GU har blivit besatt av idén att bli något som vi inte är.«

”

GU blivit besatt av idén att bli något som vi inte är. Vi lider av ett Lunds universitet-komplex. Alla köper berättelsen om Lunds universitets framgång, men vi gör det helt okritiskt och har svårt att se vad vi själva är bra på. Och när vi värderar internationell publicering på det samhällsvetenskapliga området sätter vi det inte i relation till hur mycket pengar universitetet tilldelar respektive

enhet. Om en missuppfattning upprepas tillräckligt ofta, tror alla på den.

Tror du att de kompletta miljöer som finns vid Göteborgs universitet har en chans på sikt?

– Ja, vad ledningen måste göra är att inte bara prata väl om kompletta miljöer. Det krävs att man systematiskt lyfter fram och belönar dessa miljöer. Bara då kan GU bli ett starkt komplett universitet.

ALLAN ERIKSSON

Projektet AKO igång

► **Hur bra är olika delar** av universitetet på att söka forskningsbidrag? Det är en fråga som projektet AKO har arbetat med.

– Det var i samband med en undersökning av hur bland annat GU:s Linnéansökningar utfallit jämfört med andra lärosäten, som den här tanken dök upp, förklarar projektledare Åsa Karlsson. Universitetsledningen framförde ett önskemål om att få fram ett system där det bättre går att följa olika externa forskningsansökningar och där man kan jämföra skilda ämnen med varandra.

AKO innebär att arkivering och uppföljning av ansökningar och offerter standardiseras i ett system som kopplas ihop med den ekonomihantering som redan finns.

En pilotstudie är redan på gång där institutionerna själva kan registrera ansökan och offert och jämföra med beviljat kontrakt.

– De tre testpiloterna är Gothenburg Research Institute, sektionen för klinisk neurovetenskap och rehabilitering samt institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande. Det är viktigt att påpeka att vi inte arbetar med hur forskningsansökningarna ska se ut. Istället handlar det bara om att fånga in handlingen och jämföra med utfallet. Exempelvis kommer vi att kunna följa hur det gått för de tvärvetenskapliga ämnesområden där VR beviljar medel, och inte som nu bara följa utfallet vid varje institution, förklarar Åsa Karlsson.

Nya Konstbiblioteket

► **Ljust, mobilt och nyrenoverat.** Så kan man sammanfatta de nya lokalerna som UB:s konstbibliotek flyttat in i. Tre bibliotek har slagits samman: Konsthögskolan Valand, Högskolan för fotografi och Högskolan för design och konsthantverk (HDK).

Biblioteket har en flexibel och mobil inredning som lätt kan flyttas och skapa rum för utställningar och göras om till föreläsningssal för 300 personer. Konstbiblioteket rymmer inte bara 25 000 böcker och hundratalet tidskrifter utan fungerar även som en mötesplats. Passa på att besöka Konstbiblioteket som ligger på Kristinelundsgatan mitt i Göteborg. Just nu pågår utställningen *Satin* av David McCullen, som är doktorand vid Högskolan för fotografi.

Konstbiblioteket ligger på Kristinelundsgatan.

FOTO: HÅKAN GRANATH

Konstnärerna samlar sig i tre institutioner

Efter drygt två års arbete med över 100 personer involverade har nu Konstnärliga fakulteten fattat beslut om en ny organisation. Den innebär att sju enheter blir tre institutioner.

– Vi har kommit fram till den lösning som i dagsläget ger bäst utvecklingsmöjligheter, förklarar dekan Anna Lindal.

GRUNDEN FÖR DEN NYA organisationen är 16 institutionskollegier där alla lärare, forskare och doktorander ska organiseras, ledda av en enhetschef samt av ämnesföreträdare.

– Institutionskollegierna ska fungera som kompletta miljöer och ansvara för ämnet i sin helhet, både vad gäller forskning, utbildning samt verksamhet ute i samhället, förklarar dekan Anna Lindal. Det som idag är HSM ska bestå av 8 kollegier medan de båda andra institutionerna utgörs av fyra kollegier vardera.

De nya institutionerna har ännu inga namn, utan kallas preliminärt X, Y och Z.

ANSVARET FÖR ATT realisera två av de nya institutionerna ligger på nuvarande högskolerektorer Staffan Rydén, Eva Engstrand och Jeff Kaller. Dessutom har Maria Hirvi-Ijäs, före detta rektor vid Bildkonstakademien i Helsingfors, anlåtats för att realisera den tredje institutionen.

– En stor förändring är inrättandet av fakultetskollegier som ska driva olika ämnesöver-skridande teman som omfattar hela eller delar av fakulteten, förklarar Anna Lindal. De ska inte vara permanenta utan bildas vid behov.

Ett exempel är Kollegiet för konstarter och lärande.

– Där ägnar man sig åt pedagogiska utbildnings- och forskningsfrågor som är viktiga för alla våra ämnen. Tanken är att fakultetskollegierna ska stå för bredden i forskning och utbildning medan fördjupning och utveckling av ämnen ska ske vid institutionskollegierna.

Redan vid mitten av 2009 började Konstnärliga fakultetens ledningsgrupp diskutera en utveckling av verksamheten. Orsaken var att man ville samverka mer

FOTO: JOHAN WINGBORG

Konstnärerna har kommit överens om att slå ihop flera institutioner.

och bättre utnyttja potentialen i den unika bredd fakulteten har. Men det fanns också en önskan att stärka institutionernas administration och möjligheter att agera strategiskt.

Från början var målet dock två institutioner.

– Men jag är övertygad om att den indelning vi gör nu kommer att ge bäst möjligheter för framtiden, förklarar Anna Lindal. Intresset och engagemanget för omorganisationen har varit

utveckling vid universitetet. Ändå har vi mycket gemensamt med andra ämnen, inte bara inom det konstnärliga området, utan också exempelvis med medicin. Ny kunskap finns ofta i gränslandet mellan discipliner så låt oss vara öppna för annorlunda samarbeten. Varför inte skapa Sahlgrenska akademien för hälsa och konst! Det skulle bli en unik konstellation.

EVA LUNDGREN

Anna Lindal, dekan

»Det vi gör nu kommer att ge bäst möjligheter för framtiden.«

välldigt stort. Vi har fått in en mängd synpunkter och drygt 100 personer har engagerat sig av cirka 350 anställda.

EN PERSON SOM är mycket nöjd med den nya institutionsindelningen är Lasse Lindkvist, prefekt på Högskolan för fotografi.

– Det var absolut nödvändigt att skapa större institutioner och det här är ett första steg på vägen. Nu kan vi börja arbeta mer strategiskt och våra varumärken blir också starkare.

Men Lasse Lindkvist hoppas att Konstnärliga fakulteten så småningom kommer att omorganiseras ytterligare.

– Konstnärlig kunskapsbildning hamnar ofta i ett spår för sig istället för att delta i övrig

KONSTNÄRLIGA FAKULTETENS NYA ORGANISATION 1 JULI 2012

Tre nya institutioner bildas: X (idag Högskolan för scen och musik), Y (idag Högskolan för Design och Konsthantverk samt Steneby - institutionen för konsthantverk och design) samt Z (idag Konsthögskolan Valand, Filmhögskolan, Högskolan för fotografi samt Litterär gestaltning). Institutionen X ska bestå av 8 institutionskollegier, de två andra institutionerna av 4 institutionskollegier vardera. Vid sidan av dessa kommer det också att skapas fakultetskollegier som ska omfatta hela eller större delen av fakulteten. Utlysning av nya prefekter sker nationellt och internationellt under hösten.

GU tar tempen igen

Hur står det till med arbetsmiljön? Är klimatet gott och positivt eller sjuder det av konkurrens och avundsjuka? Nu har du chansen att påverka. Det är dags för den fjärde arbetsmiljöbarometern som i dagarna har skickats hem till alla anställda.

VART TREDJE ÅR sedan 2002 har GU tagit tempen på arbetsmiljön. Utöver dessa undersökningar har det under åren gjorts två stora studentenkäter och en chefsenkät, som presenterades nyligen.

– Det är viktigt att få en bra kartläggning av hur det är ställt med arbetsmiljön, som går att bryta ner till fakultets- och institutionsnivå, vilket ger en väldigt god bild av hur det ser ut. Dessutom kan man jämföra bakåt i tiden: Vad har blivit bättre eller sämre, eller är det ungefär likadant? Man kan också se om insatser har lett till goda resultat, säger Marianne Leffler som tillsammans med prorektor Lennart Weibull och professor Joseph Schaller leder arbetet.

EN STOR DEL AV frågebatteriet, cirka två tredjedelar, är samma som tidigare. Men en nyhet i årets enkät är att anställda får ta ställning till om de upplever att tidigare barometrar har haft någon effekt. Dessutom ställs frågor om omorganisationen, Vision 2020 och RED 10.

– Vi vill veta vad man tycker och hur långt ut i organisationen som förändringarna märks och hur detta påverkar var och ens arbetsmiljö. Även om många frågor är identiska svarar man på dem i en annan tid, så i den meningen är de nya, säger Lennart Weibull, som också är ordförande i den centrala arbetsmiljökommittén.

Men om tidigare arbetsmiljöenkäter bekräftar bilden av att GU har en god arbetsmiljö, är det då

»Man får gärna fylla i enkäten på arbetstid om man vill.«

Vänta inte. Lennart Weibull och Marianne Leffler uppmanar alla att svara så fort som möjligt, helst inom en vecka. Då slipper GU skicka ut påminnelser.

meningsfullt att göra ännu en?

– Även en god arbetsmiljö kan bli bättre. Och det är viktigt att hela tiden följa upp och identifiera om det dyker upp nya problem som man kan motverka, säger Lennart Weibull.

Svarsfrekvensen har i snitt legat på drygt 70 procent. För att få fler att svara den här gången medföljer en informationsfolder där man kan läsa mer om undersökningen och vad olika insatser har lett till.

INGEN SKA BEHÖVA känna någon oro för att svaren skulle kunna spåras till enskilda individer, framhåller Marianne Leffler.

– Anonymiteten är garanterad. Vi som jobbar med undersökningen lyder under sekretess och vi vet inte vilka som har svarat. Det är bara medelvärden som tas fram för olika personalgrupper och på olika nivåer.

Trots att det är en omfattande enkät som tar rätt lång tid att gå igenom, påpekar Lennart Weibull att alla har ett ansvar för arbetsmiljön. I och med enkäten har man en chans att göra sin röst hörd.

– Det kan ta upp till en timme

att fylla i den. Man får gärna göra det på arbetstid, om man vill. Om någon fråga är svår, hoppa över den och gå vidare.

Varför skickar ni ut enkäten på papper om man lika gärna skulle kunna fylla i den på webben?

– Den frågan har vi diskuterat, men vi har kommit fram till att det blir säkrare resultat om vi använder samma metod som tidigare. Webbenkäter är annorlunda. Dessutom tror jag att många upplever en sådan enkät som för tidskrävande att fylla i på nätet. När du har den på papper kan du fylla i en del frågor när du får tid över och återvända till den senare. Det kan du inte i en webbenkät, säger Lennart Weibull.

Förhoppningen är att resultatet av barometern ska presenteras i slutet av våren 2012. Rapporten beräknas vara klar i början av hösten.

ALLAN ERIKSSON

 Läs mer:
www.arbetsmiljo.gu.se/

CITATET

»Att göra den egna lyckan till ett centralt livsmål är mänskligt, men också moraliskt stötande i en värld som vår. Det är därför viktigt att det liv man lever inte bara är lyckligt, utan att man även försöker göra världen bättre.«

BENGT BRÜLDE,
ny professor
i praktisk filosofi
i GP, 4 oktober.

Fyra världsledande forskare till Göteborg

► **Den 22 november** kommer flera världsledande forskare inom hållbarhet till Göteborg för att delta i jubileumskonferensen *Creating Successful and Sustainable Societies*. Bland annat ska man diskutera vad som hänt sedan Rio-konferensen 1992.

De utmaningar världen står inför som klimatförändringar, den långsiktiga energiförsörjningen och hälsotillståndet i världen kan bara lösas genom samarbete över olika discipliner, menar Ylva Norén Bretze, vetenskaplig koordinator för konferensen.

– Att GU och Chalmers tillsammans med Adlerbertska Forskningsstiftelsen arrangerar den här konferensen är en viktig symbolisk händelse för forskningssamhället i Göteborg.

Till konferensen kommer företrädare för så olika områden som nationalekonomi, medicin, samhällsvetenskap, energi samt arkitektur. Bland dessa märks professor Michèle Lamont från Harvard University och Partha Dasgupta från Cambridge University.

Konferensen samarrangeras mellan Adlerbertska Forskningsstiftelsen, som fyller 50 år, Chalmers och Göteborgs universitet.

Mer information finns på: www.adlerbertska.se, eller kontakta ida.lindbergh@chalmers.se.

73 miljoner plus

► **Efter åtta månader** redovisar Göteborgs universitet ett överskott på 73 miljoner kronor och för hela året 2011 beräknas det till 40 miljoner kronor, enligt den interna uppföljningen som universitetsstyrelsen fastställde i oktober.

– Det är inga överraskningar. Läget är i stort som planerat efter åtta månader, säger ekonomidirektör Lars Nilsson.

Men jämfört med 2010 är det en kraftig försämring av resultatet med drygt 190 miljoner kronor. De främsta orsakerna är det nya löneavtalet och att antalet anställda har ökat med 138 årsarbetare jämfört med augusti 2010. Den goda nyheten är att bidragsintäkterna fortsätter att stiga. 85 miljoner mer jämfört med samma tidpunkt förra året.

Inget samgående

► **Det fanns tidigare** ett förslag om att slå ihop Förvaltningshögskolan med statsvetenskapliga institutionen. Men förslaget väckte sådana protester att Samhällsvetenskapliga fakultetens dekan, Helena Lindholm Schulz, var tvungen att backa.

I förra numret av GU Journalen stod hela personalen vid Förvaltningshögskolan bakom ett debattinlägg, där de skarpt kritiserade förslaget, bland annat för att det inte var förankrat.

– Dekanens ursprungliga förslag var missriktat, men nu har vi själva fått chansen att komma med ett lösningsförslag. Vi diskuterar för närvarande ett samgående med sociologi och arbetsvetenskap. Det ser mycket positivt ut, men inga beslut är ännu fattade, säger Förvaltningshögskolans prefekt Björn Rombach.

Ett efterlängtat beslut

► **Efter flera år av utredningar** står det nu klart att alla doktorander ska få anställning från första dagen. Men införandet sker i etapper och är inte helt genomfört förrän i mitten av 2015.

– Men det är ändå ett historiskt beslut. Frågan har varit aktuell i tio år, säger vicerektor Lennart Weibull.

Men Handelshögskolan och Sahlgrenska akademien har haft invändningar. De menar att fakulteterna nu inte kommer att ha råd med lika många doktorander som tidigare, uppskattningsvis 80–90 färre tjänster. Men Lennart Weibull tror inte att konsekvenserna blir så tuffa.

– Det tar tid att ställa om. Förhoppningen är att med bättre anslag kan vi anställa fler.

Martin Dackling, studentrepresentant i universitetsstyrelsen, är nöjd.

Martin Dackling

– Det är jättebra. Vi har kämpat för det här länge och det känns roligt att få vara med och fatta beslut. Vi hade gärna sett att reformen hade trätt i kraft tidigare, men det blir ändå bra.

Det återstår några frågetecken som måste utredas vidare, bland annat frågan hur man gör med utländska

stipendiater. Hans Abelius har fått i uppdrag att ta fram tillämpningsregler

GU klättrar på THE-listan

► **Göteborgs universitet** placerades högre i år jämfört med 2010 och befinner sig nu i intervallet 201–225, enligt den brittiska tidskriften Times Higher Educations årliga rankingslista.

Förra året hamnade GU på plats 281, vilket var ett rejält tapp jämfört med 2009. Men eftersom THE, efter omfattande kritik, byggt om sin analysmodell går det inte att jämföra resultaten.

Och nu hoppar GU alltså upp på listan igen.

– Vi har stigit minst 56 placeringar. Men de snabba förändringarna beror nog på metodförändringar, säger Magnus Gunnarsson, tillförordnad chef vid avdelningen för analys och utvärdering.

Här möts företagare och studenter

– **Ett möte säger mer än tusen ord, förklarar Annika Hallberg och Emma Fröjd vid företags-ekonomiska institutionen.**

Därför arrangerar de sedan snart fyra år tillbaka en workshop där de studenter som ska skriva uppsats personligen får träffa olika uppdragsgivare.

DET BÖRjade med att kursansvariga Annika Hallberg och kurskoordinator Emma Fröjd bestämde sig för att göra något mer än att bara ta fram en katalog med uppsatsämnen för studenterna i marknadsföring på kandidat- och magisternivå.

– En lång lista på ämnen säger inte så mycket, vi ville hellre skapa möten, förklarar Annika Hallberg. Det handlade dels om att underlätta för studenterna att ta sin första kontakt med en uppdragsgivare. Men också om att ge företagen och organisationerna möjlighet att presentera sig på ett mer levande sätt, bland annat för att kunna svara på frågor. Och det är alltid lättare att skapa kontakter om man har ett ansikte på den man ska samarbeta med.

DE FÖRETAG och organisationer som bjuds in att presentera sig på workshoparna kan vara väldigt olika. Vid det senaste mötet, i september, ville exempelvis Riksarkivet veta hur de skulle profilera sig både hos allmänheten och gentemot regionen. Clas Ohlson önskade en undersökning om de skulle fortsätta med sin tryckta katalog och underklädestillverkaren Abecita ville veta mer om kvinnorna som köper deras produkter.

Men där fanns också små, nystartade företag, som Intellego-Technologies, som tillverkar skydd mot skadliga solstrålar och tonsättaren Fredrik Hagstedt, som bland annat ger lektioner i hur man lyssnar på musik. Också Handelshögskolans forskare och lärare inom marknadsföringsområdet var med.

– En del studenter vet redan innan workshopen att de exempelvis vill skriva om något inom klädbranschen, förklarar Annika Hallberg. Men workshoparna kan också leda till överraskningar:

Emma Fröjd och Annika Hallberg leder workshopen.

sådant som kanske verkar tråkigt på pappret kan visa sig väldigt intressant när man får prata med en person som är engagerad och kan berätta mer. Ett exempel är Skatteverket, som kanske inte låter så spännande, men som bidrog med tre projekt som fick mycket uppmärksamhet.

KONTAKTERNA LEDER också ofta till att studenterna får göra sina arbeten på plats hos företaget.

– Uppsatskrivandet blir nästan som en praktikperiod, förklarar Emma Fröjd. Och att företagen och organisationerna är nöjda sprider sig, allt fler hör av sig för att få vara med. Men vi tar också alla tillfällen i akt att få kontakt med företagen, exempelvis vid Handelshögskolans arbetsmarknadsmässa, Gadden. Vi kommer också att utöka samarbetet med Nationella Exjobbpoolen. Extra roligt är det när alumner som gått ut för några år sedan kontaktar oss med uppsatsförslag. De vet ju dessutom vilka krav vi har, vilket förstärker underlättar för studenterna.

Senaste workshopen ledde till hela 106 förslag på uppsatser. Och en av de studenter som bestämde sig tidigt var Anna Persson.

– Jag är intresserad av kläder så jag valde Abecita. Det är väl-

digt viktigt att få träffa dem man funderar på att jobba ihop med och workshopen gav mig dessutom lite nya idéer. Så jag väljer nog ett alldeles eget uppsatsämne som inte finns med på listan.

Annika Hallberg och Emma Fröjd har planer på att nästa år pröva lite nya grepp.

– Ja, vi funderar på att starta speedmeetings, berättar Emma Fröjd. Det innebär att studenterna får träffa företagare och organisationsrepresentanter vid olika stationer under femminuterspass.

Workshopar går säkert att göra även vid andra fakulteter, menar Annika Hallberg.

– Jag skulle tro att det kan fungera inom de flesta ämnen.

EVA LUNDGREN

WORKSHOP

Kursansvariga Annika Hallberg och kurskoordinator Emma Fröjd arrangerar varje termin en workshop för studenter på kandidat- och magisternivå som ska skriva uppsats i marknadsföring. Workshoparna är väldigt populära och har på senare år lett till fler uppsatsförslag än det finns studenter som kan utföra dem.

VATTENTEMA

på årets Global Week

Vernissage, klimatseminarium, internationella gäster samt språkkurs i engelska - under Global Week visar sig Göteborgs universitet från sin allra bästa internationella sida.

Bland gästerna märks Thorvald Stoltenberg men också ett antal före detta sovjetiska topp-politiker.

TILL DE MER spektakulära inslagen hör en TEDx-konferens. Men vad är det?

– Det handlar om korta föreläsningar på högst 18 minuter som strömmas på universitetets hemsida så att alla, inte bara publiken i aulan, kan följa med i realtid, förklarar Pernilla Danielsson, internationell koordinator. TED, som står för Technology, Entertainment, Design, startade i Kalifornien men har spridits över världen och hålls nu för första gången i Göteborg.

TEMAT ÄR VATTEN och bland talarna märks Jan Eliasson, Kerstin Johansson och Joakim Larsson men också Jens Thoms Ivarsson som kommer att uppföra ett vattenkonstverk.

En annan höjdpunkt är Thorvald Stoltenberg, tidigare utrikesminister i Norge, som ska berätta hur normmännen reagerat på de fruktansvärda händelserna i somras.

– Anne Orford, innehavare av Segerstedtprofessuren, samt Paul Collier, professor i Oxford, kommer att diskutera internationella interventioner, förklarar Douglas Washburn, internationell handläggare. Och Bob Wilkinson från universitetet i Maastricht kommer att berätta hur ett flerspråkligt klassrum kan fungera.

EN PANELDISKUSION om klimatet står också på programmet.

– Och på Studenternas Hus blir det föreläsningar och debatter, förklarar projektassistent Karolina Riedel. Bland annat ska ett antal alumner, under Britt-Marie Mattssons ledning, berätta om sina utlandserfarenheter. Men där visas också en global konstutställning och ett par kvällar blir det pub och underhållning.

Global Forum på Svenska Mässan ingår också samt en kurs i engelska för administratörer som annars brukar ges i Brighton där deltagarna bland annat får lära sig skillnaden mellan formell och icke-formell engelska.

Också det globala universitetet, som innebär fyra samarbetsprojekt i Nepal, Indien, Sydafrika samt Uganda/Rwanda, ska presenteras. Och på torsdag blir det global kväll på Ågrenska villan.

Till allt detta kommer fakulteternas egna program.

Och så ska ett antal före detta

Ann Orford

Jan Eliasson

Thorvald Stoltenberg

Joakim Larsson

Vytautas Landsbergis

Kerstin Johansson

sovjetiska politiker medverka i en diskussion.

– *Armageddon Averted* kallas paneldebatten med kända politiker som var med när Sovjetunion föll, förklarar Pernilla Danielsson. Medverkande är bland andra Litauens förste statschef Vytautas Landsbergis, Jeltsins närmste man Gennadij Burbulis, Ukrainas förste president Leonid Kravtjuk samt Vitrysslands förste statschef Stanislau Sjusjkevitj. Bland annat ska panelen diskutera hur utvecklingen, som förändrade hela världen, kunde gå så lugnt till, nästan utan våldsamheter. Detta unika arrangemang är ett samarbete med Göteborgs Stad.

EVA LUNDGREN

HÖJDPUNKTER GLOBAL WEEK

Global Week 21-25 november

Måndag:

Global Forum på Svenska Mässan, klimatkonferens, kl. 13:00-14:30 i aulan, Vasaparken.

Tisdag:

Paul Collier: External Intervention: What is legitimate? kl. 9.15 i Linnésalen, Campus Linné. Anne Orford: International Interventions and Governance, kl. 14:00, i Handelshögskolan, Armageddon - om Sovjetunionens fall, kl. 13:00-18:00 i Stenhammarsalen, Konserthuset.

Onsdag:

The Gothenburg Annual Lecture on Global Collaboration, Thorvald Stoltenberg, kl. 15:00-16:30 i aulan, Vasaparken.

Torsdag:

Inspirational career seminar, kl. 13:00-14:30 i Studenternas Hus.

Fredag:

TEDxUniversityofGothenburg, kl. 10:00-15:00 i aulan, Vasaparken.

Alla skrivare byts ut

Billigare, enklare och mer miljövänligt.

Så lanseras det nya projektet Utskriftstjänst, som är det nya universitetsgemensamma systemet för utskrift, kopiering och skanning.

TILL SKILLNAD FRÅN datorarbetsplatsprojektet finns det ett beslut att införa utskriftsprojektet. Förra året slöt GU avtal med Canon om kopiering och utskrift, och tanken är att under de två kommande åren byta ut universitetets alla skrivare. Tekniken bygger på det som kallas för follow-me-print, vilket konkret innebär att du inte längre skickar ditt dokument till en

förvald skrivare. Istället skriver du ut från en utskriftskö och hämtar dokumentet när och var du vill genom att dra ditt GU-kort. Det är samma system som Linköpings universitet redan har infört, men de har valt en annan leverantör.

– Det kommer att bli billigare med en modern skrivarpark, men också miljövinst eftersom man inte skriver ut mer än man behöver, och utskrifter som inte hämtas efter 72 timmar raderas. Prismodellen

bygger också på att man bara betalar för det antal kopior man skriver ut, säger Urban Ekström Nätt som är projektledare för Utskriftstjänst.

En annan fördel är att risken för att utskrifter hamnar i fel händer minskar.

I NOVEMBER STARTAR det första pilotprojektet på UB och fyra andra bibliotek, där en förvald testgrupp ska få testa den nya tekniken.

För studenterna, som sedan står på

tur, ska det bli klart billigare och enklare. Istället för att som idag ha flera olika kopieringskort räcker det att använda GU-kortet, som enkelt laddas via en extern nättjänst.

– Vad priset hamnar på är inte helt klart, men det blir en billigare lösning jämfört med UB:s. För institutionerna blir det också billigare eftersom det inte behövs lika många skrivare.

Från och med våren 2012 kommer projektet att erbjudas institutionerna.

ALLAN ERIKSSON

Min väska

Robert Lyons

universitetslektor
och forskare
i dramatik på
institutionen för
litteratur, idéhistoria
och religion.

På Hackescher Market i Berlin 2008 köpte jag den här bruna väskan av märket Jost. Då var det lite vågat för mig att köpa något som inte var svart, till och med lite brandgult finns inuti! Här är min viktiga almanacka. Boken *Hollow Land: Israel's Architecture of Occupation* är en del av min forskningsresearch. Brecht är en viktig tråd genom forskningen och nu är det relationen mellan Brechts idéer och min tolkning av hans metoder i förhållande till unga palestiniernas upplevelser som jag skriver om. I våras var jag på Västbanken och undervisade på The Freedom Theatre. Mina teaterlever och jag jobbade med en scen ur Brechts *Den kaukasiska kritcirkeln*. Min hypotes var att folk under ockupation känner ett släktskap med den teaterform som Brecht står för. Det här är en nyutkommen forskningsrapport från Barnteaterakademien. Jag funderar på om den ska vara med i litteraturlistan. Titta här! Det här är spännande! I maj kommer världen till Göteborg. Vi ska samarbeta med Göteborgs Dans & Teater Festival, som planerar att ha festivalen och workshopar under terminen, och då kan våra studenter delta! Jag är externgranskare för Vetenskapsrådet och är ombedd att titta på en ansökan för ett forskningsprojekt som handlar om skärningslinjen mellan konst och vetenskap. Paraply! Den här kepsen är rolig. Jag ser ut lite som Steven Spielberg i den. Här är ett foto på mina barn. Mitt glasögonfodral med Picassomotiv.

TEXT & FOTO HELENA SVENSSON

Almanacka, boken *Hollow Land: Israel's Architecture of Occupation* av Eyal Weizman, forskningsrapport från Barnteaterakademien, Open Space protokoll, ansökan från Vetenskapsrådet, paraply, keps, foto på barnen på visitkortsfodral och glasögonfodral med Picassomotiv

TEXT HELENA SVENSSON | FOTO JOHAN WINGBORG

Trädgården gör henne **KREATIV**

- Min dröm är att ha en damm med trollsländor, vattenväxter och groddjur som kan övervintra i ris- och lövhögarna, säger Kim Wistedt som nu förbereder trädgården för vintern.

BLAND ETT TJUGOTAL SORTERS rosor och med exotiska växter som minikiwi, kaffeplanta och citronträd tar Kim sin morgonrunda i trädgården innan hon cyklar iväg till sitt arbete som studieadministratör på institutionen för globala studier.

- Det är gott att ha kontakt med trädgården innan dagen tar vid och när vädret tillåter blir det gärna frukost ute.

En livsförändring blev nödvändig efter en utmattnings depression i mitten av 2000-talet.

- Jag var nedstämd efter arbetsår på lösa timmar, olika tjänster, flyttar och omorganisationer på GU; istället ville jag bejaka det lustfyllda i livet, förklarar Kim.

Det blev självrehabilitering i den egna trädgården innan studierna startade på den tvååriga KY-utbildningen *Trädgårdsmästare med inriktning mot miljö, hälsa och entreprenörskap* på Öknaskolan.

- Gräsmattan krymper för varje år, säger Kim med ett leende.

- Första året odlade jag i krukor för jag ville få en bild av vad som fanns i trädgården under ett år och då var de ett bra alternativ. Trädgården har ett hundratal olika växter. Kulturväxter, perenner, bärbuskar och fruktträd blandas.

- Perenner är behändigare än sommarblommor, säger Kim. Den intensiva senvåren är favorittiden.

- Det är frösädd, rensning, växter ska beskäras och stötta upp, jorden gödslas, även mitt arbete som parkvärd i Trädgårdsföreningen börjar då. Jag gjorde min praktik där och det sammanföll med förberedelserna inför utställningen Göteborgs Lustgårdar, det gav mig chansen att omsätta mina

kunskaper i praktiken. Det blev stenläggning, byggande av idéträdgårdar och nyanläggning av växtytter, säger Kim.

Hon tycker om att gestalta och formge med växter. När en plantering ska planeras, skissar hon och tänker in färg, yta, bredd, blad- och blomform, doft och höjd.

Ett gigantiskt rabarberblad i betong med bladets ådringar väl synliga drar blicken till sig. Flera ljusstakar och skålar finns utplacerade.

- Jag samlar ständigt in material att gjuta i, vill också göra bordsskivor av mosaiker eller pryda krukor. En flätad korg i vitt, utsmyckad med snäckor, har fyllts med blommor i rosa. I en annan slingrar sig krassen meterhög. Amplar hänger och färgglada hinkar lyser upp, flera fågelholkar finns. Växtstöd av pinnar och blomsterarrangemang förgyller.

- Trädgården är indelad i olika rum efter hur solen står, därför är bänkar och andra sittmöbler utplacerade på olika platser, berättar Kim.

HON UNDERVISAR PÅ Museionkursen *Hälsa: natur, kultur och livsrytm*. Engagerat berättar hon för mig om forskning som finns i ämnet. Resorna till trädgårdar i världen har blivit många, ibland tar hon med sig fröer och sticklingar hem. I våras var hon i Italien i Villa d'Este och i Hadrianus Villa. Om Eastern Highlands i Zimbabwe, berättar Kim:

- Det var en otroligt vacker subtropisk botanisk trädgård med fåglar, insekter och andra djur där man bodde i tält på en camping.

Hon besöker gärna trädgårdsmässor och marknader, köper böcker och växter. Hon tipsar arbetskamrater på lunchen, ofta får släktingar och vänner praktisk hjälp med sina odlingar.

Positiv bekräftelse är alltid roligt att få, tycker Kim:

- En kvinna berättade att hon gärna cyklade

Den egna trädgården ger utrymme för Kims kreativitet, på samma gång skänker den vila.

– Det som lockar med trädgård är att det finns tid för reflektion, säger Kim Wistedt. Medan handen arbetar kan tankarna vandra fritt.

»Det är gott att ha kontakt med trädgården innan dagen tar vid och när vädret tillåter blir det gärna frukost ute.«

”

omvägar för att få se min trädgård.

Trädgården är ekologisk.

– Jag gödslar med höns-, ko- och mineralgödsel, bekämpar ohyra med såpvatten och fingrarna. Jag odlar gärna pollen- och nektarrika växter som gynnar insekter som äter skadedjur. Sommararbetet är vattning och akuta åtgärder för att växterna inte ska dö.

– Om hösten planterar jag, flyttar om eller delar på plantor och ställer ner i källaren de växter som inte kan stå kvar ute. Vintern är vila både för min kropp och för växterna, men är även planeringstid för kommande säsong, säger Kim.

– Jag hoppas även att vattensalamandrar från naturskyddsområdet här ovanför huset ska attraheras.

När jag lämnar Kim i sin trädgård vet jag att hon senare på kvällen kommer att ta sin kvällsrunda med den söta kaprifoldoften hängande omkring sig.

KIM WISTEDT

ÅLDER: 46

YRKE: Studieadministratör på institutionen för globala studier, parkvärd i Trädgårdsföreningen

BOR: Villa i Tolered på Hisingen

FAMILJ: Lenni och katten Tabitha

FAVORITREDSKAP: Sekatör

GILLAR INTE: Klippa häck

Hälsoforskare med kokbok i bagaget

När Alexandra Krettek åker utomlands passar hon ofta på att köpa en kokbok. För genom maten lär man känna olika kulturer, menar hon.

Hon kan alltså bjuda på allt från amerikansk musselsoppa och ryska blinier till isländsk fisk.

Eller varför inte en gryta från Nepal? Där leder hon nämligen ett nystartat hälsoövervakningsprojekt.

NATTEN BLIR becksvalt när elektriciteten stängs av. Enda ljuset kommer från någon förbipasserande vespa. Luften fylls snabbt av damm, trottoarerna är delvis av stampad jord och mitt på vägen kan en ko plötsligt uppenbara sig som inte får störas.

Men Kathmandu är inte bara exotiskt. Även här pågår kulturella förändringar med alltfler människor som äter hamburgare, stressar till jobbet i bil eller på moped, och som röker eller dricker.

– Det innebär att de så kallade livsstilssjukdomarna ökar kraftigt också här. Men samtidigt som allt fler får diabetes, hjärt-kärlsjukdomar och nya sorters cancer finns också de gamla problemen kvar, med infektioner och smittsamma sjukdomar. Det kallas dubbel sjukdomsörda och drabbar alltfler medel- och låginkomstländer, förklarar Alexandra Krettek.

HON ÄR VICEREKTOR vid Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap men är också forskare i hjärt-kärlsjukdomar vid Sahlgrenska akademien. Det projekt hon koordinerar är både nytt och gammalt. Det startade i december förra året men bygger delvis på ett Linnaeus-Palmeutbyte med Tribhuvan University som pågått i många år vid Sahlgrenska akademien. Det nya projektet omfattar nu flera fakulteter inom Göteborgs universitet och dessutom Kathmandu University och Patan Academy of Health Sciences i Nepal. Förutom samarbeten kring forskning och utbildning innebär projektet även samverkan på administratörsnivå, exempelvis med universitetsbibliotek i Nepal. Dessutom finns planer på att ge en transdisciplinär forskarutbildningskurs tillsammans med Patan Academy. Även universitetsövergripande avtal mellan Göteborgs universitet och de tre nepalesiska lärosätena är på gång.

– Ett problem i Nepal är att så kallad health literacy, alltså förmågan att förstå och använda hälsoinformation, är så lågt utvecklad, förklarar Alexandra Krettek. Man kan exempelvis få se 2–3-åringar som sitter och röker utan att någon ingriper. Vi har gjort en pilotstudie som visar att människorna i framförallt mindre samhällen har begränsad kunskap om hur de själva kan påverka hur de mår. Dessutom är läs- och skrivkunnigheten ofta mycket låg.

MÅNGA, SÄRSKILT KVINNOR, lever ett väldigt stillasittande liv och alkoholintaget hos uppemot 60 procent av männen når hälsofarliga nivåer. Och fortfarande vänder man sig ofta till den traditionella medicinen när man blir sjuk istället för att gå till en läkare.

– Då gäller det att gå varsamt fram. Man måste inte förkasta tända ljus och helande ramsor men den som utöver traditionen kan lära sig att dessutom exempelvis ge vatten till personer med diarré.

Ett annat problem är att elektriciteten plötsligt kan stängas av 12–14 timmar i sträck.

– Nepaleserna är vana vid att röra sig i mörkret. De passar också på att ladda batterierna till sina generatorer när ström-

men väl är tillbaka. Men för mina kollegor och mig är det svårare att hantera, särskilt som vi inte hittar när gatan plötsligt blir kolsvart.

I PROJEKTET HON leder ingår en hälsoundersökning, en så kallad Health Demographic Surveillance Site, som omfattar 2 712 hushåll och 13 669 personer i samhällena Duwakot och Jhaukhel i Kathmandudalen. Till sin hjälp har forskarna 18 unga kvinnor från trakten som specialutbildats i konsten att ställa frågor om hälsa och levnadsförhållanden.

– I Nepal talas närmare hundra språk. Även om de flesta också kan nepali är det viktigt att engagera personer som kommer från de områden vi undersöker och som har befolkningens förtroende. Att vi utbildat just unga kvinnor är för att de har lättare än män att få svar på känsliga eller personliga frågor.

Projektet innebär inte bara att forskare från Göteborgs universitet reser till Nepal. Också nepaleser kommer hit. I vintras bodde exempelvis två doktorander, Abhinav Vaidya

ALEXANDRA KRETTEK

AKTUELL: Medverkar i Global Week genom att berätta om ett projekt inom Det globala universitetet: Collaboration between GU and Nepali Institutions: Strengthening Health Education, Supporting Research, Monitoring Health.

YRKE: Universitetslektor och forskare.

ÅLDER: 43 år.

FAMILJ: Ja.

BAKGRUND: Medicine doktor och docent i kardiiovaskulär prevention vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet.

BOR: Lägenhet i Örgryte och hus på Österlen.

INTRESSEN: Renovering av gamla hus, rosor, körsång, pianospel, akvarellmålning, människor.

Det här visste du inte: Alexandra lagar nepalesisk mat och har ofta ett surdegsbröd på jäsning, har deltagit med akvarell och handmålade sidensjäl på en amatörutställning.

BLIR GLAD AV: Framgång baserad på goda insatser.

BLIR ARG AV: Oetiskt beteende hos forskare!

SENAST LÄSA BOK: *Dune Road* av Jane Green.

SENASTE FILM: *Eat Pray Love*.

FAVORITMUSIK: Lyssnar på det mesta; gärna piano och cello för avkoppling.

FAVORITMAT: Lobster ravioli, New England clam chowder.

och Suraj Shakya, en månad hemma hos Alexandra Krettek.

– Det enda de var förvånade över var att jag sticker hål i äggen innan kokning; de trodde att ägget skulle rinna ut! Men annars är det intressant hur lite människor skiljer sig åt oavsett kulturell bakgrund: vissa koder för medmänsklighet är universella och egenskaper som vänlighet och omtanke tolkas på samma vis.

Att Alexandra Krettek kommit att ägna sig åt stora hälsoundersökningar var ingen självklarhet när hon började studera vid Lunds universitet mot slutet av 1980-talet. Som biolog med kemisk inriktning höll hon sig istället i molekylernas värld. Men efter grundutbildningen kom hon till Wallenberglaboratoriet i Göteborgs och började fördjupa sig i hjärt-kärlsjukdomar. Disputerade gjorde hon den 9 september 1999.

– Datumet var egentligen satt till den 10 september. Men en kollega, som kommer från Kina, där talmystik är viktigt, sade till mig att jag borde ändra till den 9/9 1999. Jag lyckades få tiden att bli klockan 9 på morgonen också, vilket kanske innebär extra mycket tur.

I tre år var hon sedan postdoktor vid

»Jag lärde mig mycket om hur man bör tänka som forskare, exempelvis när det gäller att skriva ansökningar.«

”

Harvard Medical School i Boston, USA, där hon även fick möjlighet att undervisa.

– Jag lärde mig mycket om hur man bör tänka som forskare, exempelvis när det gäller att skriva artiklar på ett vinnande sätt. Men ännu viktigare var att se hur forskarna där hjälper varandra, utan att förvänta sig att som tack exempelvis bli nämnda som medförfattare i någon artikel. Det där är ett oskick som jag tycker väldigt illa om, det borde finnas etiska regler som säger att personer som inte medverkat i projektet inte får stå som författare. I USA tävlar man gärna med andra lärosäten men inom det egna universitetet håller forskarna ihop. Och inte minst de unga får mycket stöd och ses absolut inte som konkurrenter, som ibland sker här.

I BOSTON FICK ALEXANDRA Krettek också möjlighet att fördjupa sitt intresse att måla akvarell, samt en ny favoriträtt: clam chowder, extra krämig musselsoppa.

– Sedan dess har jag undervisat i många länder, bland annat i Finland, Ryssland, Nepal och på Island. Jag försöker alltid äta av den lokala maten och lära mig om särskilda ingredienser och tillagningsmetoder. Förra året skulle jag hem från Ryssland när vulkanen Eyjafjallajökull fick sitt utbrott.

Det gick att flyga från Moskva till Vilnius men sedan dröjde det fyra dagar innan jag kunde åka buss till Köpenhamn. Men jag fick i alla fall tillfälle att smaka på litauisk mat. Och så köpte jag en kokbok förstås.

Som forskare inom hjärt-kärlsjukdomar har Alexandra Krettek också åsikter om vad man bör äta.

– Jag gillar inte dieter, är man frisk ska man äta allt. Jag tror heller inte på fettsnåla produkter, de innehåller istället en massa socker. Man kan se på kroppen som en hälsobank, där det man sätter in också måste tas ut – annars blir det bokstavligen talat ränta! Det går alltså bra att äta god mat men då gäller det att ge sig ut och röra på sig också.

DOKTORANDERNAS och lektorernas situation är ytterligare något som Alexandra Krettek engagerar sig för, exempelvis som styrelseledamot i SULF-sektionerna Sveriges Doktorandförening samt Sveriges Lektorers och Forskares förening.

– Göteborgs universitet fattade ju nyligen beslut om att doktoranderna har rätt till anställning från första dagen och det är förstås mycket bra. Men det finns en risk att somliga institutioner löser detta genom att strunta i att registrera doktoranderna den första tiden. Då får vi tillbaka problemet med skuggdoktorander som inte hör hemma någonstans. Förmodligen kommer reformen att leda till att färre forskarstuderande antas och det är kanske bättre än att utbilda till arbetslöshet.

Det var också Alexandra Krettek som för några år sedan startade Sahlgrenska akademins nätverk Future Faculty som bland annat verkar för bättre karriärvägar för unga forskare. För det är svårt att vara en ung och oetablerad idag.

– Inom Sahlgrenska akademien har man ännu inte hittat ett bra sätt att hantera det faktum att Vetenskapsrådet slutat lägga forskarassistenttjänster på universiteten. Den nationella konkurrensen sätts ur spel när lärosäten själva får bestämma vilka som ska anställas och risken är att redan etablerade grupper gynnas. Det är synd eftersom konkurrensen är så hård och duktiga personer försvinner i varje steg från doktorand och postdoktor till lektor.

EFTERSOM ALEXANDRA KRETTEK reser så mycket i sitt arbete föredrar hon att vara hemma på semestern. Hon sjunger i kören *Stämbanden* och har också en flygel som hon inte hinner spela på så ofta, men som ändå gör henne glad.

Men när hon vill vara riktigt ledig åker hon till Österlen. Där finns Lyckliga Huset.

– Det är 102 år gammalt och fick sitt namn av förre ägaren. Där finns en liten trädgård med rosor och buxbom. Bland annat odlar jag engelska austinrosor som är remonterande, alltså blommar flera gånger om året men doftar och ser ut som gammaldags rosor. Har jag tur finns där blommor långt in på hösten, kanske ända in november.

FOTO: JOHAN WINGBORG

Årets största högtid

Den 21 oktober var det åter dags för högtidlig doktorspromotion. 142 nya doktorer promoverades efter avlagda prov och 10 hedersdoktorer fick sina insignier. Bland dessa märktes författaren Carin Mannheimer, journalisterna Vanna Beckman och

Anders Björnsson samt EU-kommissionären Cecilia Malmström. Flera priser delades också ut, bland annat pedagogiska priser till Anna Westerståhl och läkargruppen Maria Andersson, John Deminger, Fredrik Mårtensson samt Anders Ågård.

FOTO: JOHAN WINGBORG

Katarina Ahlqvist, Anneli Hulthén, Pam Fredman, Lars Bäckström, Lise Nordin samt Håkan Eggert.

Miljövetare Fyller 10 år!

För 10 år sedan startade SMIL, det Samhällsvetenskapliga miljövetarprogrammet, där både samhälls- och naturvetenskap studeras i en unik kombination. Den 28 september firades utbildningen med en paneldiskussion där bland andra kommunalrådet Anneli Hulthén, landshövding Lars Bäckström och vd:n för Västsvenska Handelskammaren Johan Trouvé deltog. Ämnet var ett hållbart Göteborg

– Lyckoforskning vid Göteborgs universitet visar att bland det värsta människan vet är att sitta i långa bilköer. Varför

bygger vi då våra samhällen så att man måste transportera sig hela tiden? undrade Lars Bäckström.

– Men jag blir snarare glad av bilköer eftersom jag cyklar förbi dem, kommenterade Anneli Hulthén.

Dagen innehöll också flera föreläsningar samt plantering av en fjärilsbuske. En liknande buske planterades nämligen när programmet startade men som togs bort i samband med ombyggnader på Handelshögskolan

Väger orden

Ordet är viktigt för journaliststudenternas nye gästprofessor, Gellert Tamas. Vi har alla ansvar för de bilder och budskap vi målar med orden, menar han.

I boken *Lasermannen* beskriver han hur samtalstenen i samhället kan påverka en människa att utföra fruktansvärda handlingar.

Vid massmordet i Norge i somras förklarade en annan gärningsman krig mot samhället. Likheterna med *Lasermannens* dåd var slående.

DET ÄR TIDIG HÖST när jag träffar journalisten och författaren Gellert Tamas på Annedalsseminariet nära Linnéplatsen i Göteborg, där institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) håller till.

Han har just installerat sig i sitt tjänsterum men har ingen nyckel. Så han får be om hjälp för att lotsa oss igenom de låsta dörarna. I tjänsterummet gapar bokhyllorna ännu tomma. Skrivbord och soffa finns dock på plats och vi slår oss ner.

Någon vecka tidigare har Gellert Tamas hållit sin installationsföreläsning för de blivande journalisterna på temat *Ordets makt – och makten över våra ord*. Han tog där sin utgångspunkt i attentatet i Norge den 22 juli.

– Till att börja med var många säkra på att det var Al Qaida som låg bakom detta fruktansvärda terrordåd. Men när de första vittnesuppgifterna kom, talades det om en gärningsman som var lång och blond.

Då handlade det plötsligt i beskrivningarna om en ”enskild galning”.

Det här visar, enligt Gellert Tamas, hur olika måttstockar vi har för att beskriva gärningsmän beroende på deras bakgrund.

För dem som anses tillhöra ”oss” gäller individuella, ofta psykologiska förklaringsmodeller medan ”de andra” tillhör ett kollektiv, en organisation eller en våldskultur.

Gellert Tamas tar exemplet med den man som dog i ett självmordsattentat i Stockholm i december 2010. Det dådet beskrevs omedelbart som ett verk av Al Qaida, en islamistisk extremistisk attack.

EFTER MASSMORDET på Utøya uppstod i svenska medier en diskussion om det politiska samtalet.

– Om det kan komma något positivt ut ur det som hände så är det kanske hur vi använder orden, säger Gellert Tamas.

För tio år sedan kom hans bok *Lasermannen*. Den handlar om John Ausonius som under det tidiga 1990-talet sköt invandrare i Stockholm. Elva personer hann Ausonius skjuta innan polisen grep

honom. En av de beskjutna dog och flera fick men för livet.

Ausonius beskrevs som en ”enskild galning”. Han var dock klart påverkad av den hätska debatt kring invandringsfrågor som rådde vid den här tiden.

– Boken beskriver samspelet mellan individ och samhälle. Det är klart att det finns personer som påverkas av den här typen av stämningar och samhällsdebatt.

Gellert Tamas ser tydliga paralleller mellan samhällsklimatet under det tidiga 1990-talet och i dag. I boken pekar han på den roll som han menar att partiet Ny demokrati spelade. Den rollen har enligt Tamas tagits över av Sverigedemokraterna (SD).

DEN NORSKE TERRORISTEN, Anders Behring Breivik, hade ett huvudbudskap – att det finns en fara för islamisering av Europa. Enligt Breivik är det socialdemokratin som har skuld till detta. Därför riktade sig hans attack mot unga socialdemokrater och mot regeringskansliet i Oslo.

– Vissa personer, som Breivik, är beredda att begå våldsdåd. Det är människor som inte känner sig delaktiga i det här samhället. Samhällsklimatet är väldigt viktigt.

Att få vara gästprofessor på JMG under ett år tycker Gellert Tamas ska bli spännande.

– Det är en utmärkelse, och något jag gärna gör. Men jag känner ödmjukhet inför uppgiften. Att få tillbringa ett år bland duktiga forskare och vetgiriga studenter känns roligt och hedrande.

Själv har han aldrig studerat journalistik, så lite överraskad blev han när han fick frågan.

– Jag läste statsvetenskap och nationalekonomi och så lite ekonomisk historia. Det känns som att jag mer tillhör journalistvärlden än forskarvärlden. Men samtidigt finns det något akademiskt i mitt förhållningssätt.

GELLERT TAMAS växte upp i en ungersk akademikerfamilj i det lilla samhället Tollarp i Skåne. Föräldrarna hade kommit som flyktingar till Sverige från Ungern 1956. Pappan arbetade som växtförädlare av frukt och bär, mamman som kemist. I hemmet pratade

man ungerska. En del släktingar fanns kvar i Ungern, andra hade flyttat till USA.

– Jag hade en intressant uppväxt. Vi bodde på landsbygden i Skåne och det fanns inga andra akademiker i samhället där vi bodde än mina föräldrar. Jag växte upp med ett språk och talade ett annat i skolan.

Att det fanns klasskillnader blev också tydligt för honom.

Eftersom en stor del av släkten bodde kvar i Ungern så var han ofta där på besök.

– Jag tillbringade mycket tid bakom järnridån innan den föll.

Redan som ung var han starkt intresserad av samhällsfrågor och läste reportageböcker och skildringar av andra länder. Efter gymnasiet reste han till USA och studerade på college.

UNDER GELLERT TAMAS karriär som journalist och författare har frågan om identitet varit central för honom. Kanske finns orsaken att söka i hans familj och uppväxt?

– Det där är svårt. Jag är visserligen uppväxt i en flyktingfamilj men det räcker inte som förklaring. Den är en del av mitt ”vi” men det är Sverige också.

2009 kom hans bok *De apatiska* ut. Då hade han redan tidigare behandlat frågan om de apatiska flyktingbarnen i tv-reportage för Kalla Fakta och Uppdrag Granskning.

Han fick höra från politiker, tjänstemän och poliser att barnen bara ”fejcade”. Det sades att barnen skulle ha förgiftats av sina föräldrar.

»Om det kan komma något positivt ut ur det som hände så är det kanske hur vi använder orden.«

– Jag påverkades av debatten och ska villigt erkänna att jag trodde vi skulle hitta några fall av förgiftning. Men vi hittade inget enda barn som var förgiftat.

Hans senaste projekt är en tv-dokumentär om journalisten Dawit Isaac som sedan tio år sitter fängslad utan rättegång i Eritrea. Filmen sändes i SVT i september.

Gellert Tamas har alltid arbetat som frilans. Han varvar skrivande av böcker med arbete för tv. Jobbet som författare är ensamt och då är det roligt att ibland få ingå i en tv-redaktion, menar han.

PÅ JMG ÄR DET tre områden som kommer att stå i centrum för hans undervisning.

Det första handlar om hur man arbetar med undersökande journalistik och gör

GELLERT TAMAS

AKTUELL: Ny gästprofessor vid JMG. Tv-dokumentär om den fängslade journalisten Dawit Isaac (sändes i SVT i september). Nyutkommen bok med titeln *En hel sekund i livet: Reportage från Prag till Kairo 1989–2011*.

YRKE: Journalist, författare.

ÅLDER: 48 år.

FAMILJ: Flickvän.

BAKGRUND: Frilansjournalist sedan 1980-talet bland annat för SVT:s Uppdrag Granskning och TV 4:s Kalla Fakta. Skrivit flera böcker, till exempel *Lasermannen* och *De apatiska*.

INTRESSEN: Fotboll (spelar själv med i Författarlandslaget), paddla havskajak, se film, läsa.

STYRKA: Envishet.

SVAGHET: Envishet.

RÄDD FÖR: "Höga höjder är inte det roligaste jag vet, men jag är inte rädd för dem."

FAVORITRÄTT: "Just nu gillar jag att plocka svamp. Så jag säger väl blandsvampsoppa, det är gott. Och färsk fisk, som jag har fångat själv."

SENAST LÄSTA BOK: Elisabeth Åsbrinks *Och i Wienerwald står träden kvar*.

SENASTE FILM: *Fotbollens sista proletärer*.

FAVORITMUSIK: "Jag lyssnar på ganska blandad musik. I Berlin hörde jag Khaled som är rai-musiker. Beth Orton, en singer/songwriter, gillar jag också."

research. Det andra gäller begreppet identitet. Och så ska han försöka lära studenterna en del om dramaturgi.

– Grävande och research i all ära, men man måste också försöka presentera materialet på ett fångslande sätt.

Många journalister väljer i dag att publicera samhällsreportage i bokform. Det handlar om att reportaget fått allt mindre plats i medierna. Tidningar premierar korta och snabba nyheter.

Gellert Tamas är starkt kritisk till denna utveckling.

– Jag tror inte att dagstidningarna kan överleva om de drar ner på berättandet. Jag tror snarare att de ska satsa på duktiga berättare och duktiga grävare. Tidningsledningarna måste ge medarbetarna resurser. Som det ser ut i dag har journalisterna väldigt kort tid på sig. De tvingas skriva av pressreleaser. Det är inte längre journalistik.

Hur ska då en ung journalist kunna ägna sig åt seriös samhällsjournalistik?

– Jag tycker man ska försöka göra det man brinner för. Man kanske kan ta en timme om dagen av sin fritid för att försöka genomföra detta.

Gellert Tamas ger sig gärna i kast med tunga, svåra ämnen. Men vad är det som driver honom?

Han tvekar med svaret men säger sedan:

– Jag har alltid haft svårt för folk som sätter sig på andra genom sin makt i form av social tillhörighet eller pengar.

Han tar exemplet med de apatiska barnen:

– Att välja de svagaste av de svaga, att peka ut sjuka barn som kallt beräknande. Sådant gör mig upprörd.

Med **insyn** i det offentliga

Marknadsanpassning och effektivisering har upphöjts till norm i offentlig sektor, som en följd av tjugo år med "new public management". Nu behövs studier som reder ut effekterna, enligt Patrik Zapata, lektor vid Förvaltningshögskolan och expert på hur offentliga sektorn styrs.

Vad är egentligen new public management?

– Till att börja med är det nästan tjänstefel att kalla något "new" som är nästan 20 år gammalt. Men det rör sig om en massa olika filosofier om hur offentlig sektor ska organiseras som fick ett uppsving i och med Thatcher och Reagan i slutet av 1980-talet. Det handlar om att öppna offentliga sektorn för marknadstänkande, fria val, konkurrens och prissättning.

Det är ingen slump att det kom i slutet av 1980-talet?

– Nej, det betyder ju att det var en sorts ideologi. Under 1980-talet fanns en kritik mot offentlig sektor om att den var seg och att allt skulle utredas. Offentliga sektorn var verkligen inte rosenskimrande, så det var bra att det hände någonting.

Men varför är du kritisk till new public management?

– Framför allt är jag kritisk mot okritiskhet. Det finns mycket som är oreflekterat och dumt inom new public management och som vi inte har studerat tillräckligt. SNS (Studieförbundet Näringsliv och Samhälle) släppte nyligen en studie om att privatiseringar inte är så lyckade, men tyvärr har väldigt få sådana effektstudier gjorts. Många reformer har gått ut på att vi ska ha privatisering och fria val, men de har blivit mål i sig, och är målen uppfyllda har man varit nöjd. Men är det bra?

Men det har väl inte bara lett till privatisering utan till att det som finns kvar i det offentliga styrs på ett annat sätt?

– Ja, idag diskuterar vi kostnads-effektivitet på ett annat sätt än vi gjorde förr. Dessutom har en del offentlig verksamhet gått över i bolagsform. Det har kanske sina fördelar, verksamheterna kan styras friare. Men frihet från vad? Är det bra att medborgarna inte har insyn? Så här i efterhand när skandalerna är i gång kan vi fråga oss om det var så smart att bolagen gömde sig från offentlig insyn.

Du skrev din doktorsavhandling om skandaler i offentlig sektor. Har de ökat till följd av new public management?

– Nej, en skandal är egentligen bara upptäckten av en oegentlighet. Så frågan borde vara om vi har fått mer korruption. Ja, det kanske vi har. Vi har mycket mer transaktioner och vinster nu – sådant brukar leda till fler överträdelser. Ju mer pengar som är i omlopp, desto lättare är det att hamna i korruptionsfällan. Men ska det bli skandal måste det bli känt.

Tycker du att medierna sköter sitt ansvar som granskare av vad som pågår i offentliga sektorn?

– Ja, när de väl vet var de ska leta. På 1990-talet tittade man mycket på tjänste-

mäns fallskärmar. Senare kom det fram att tjänstemän hade gått på restauranger och fått betalt fast de inte borde ha fått det, då började man jaga kvitton. Nu letar man väl efter vilka tjänstemän det är som har fått tegel hem. Men viss typ av korruption har varken korruptionsforskare eller journalister granskat här i Göteborg, till exempel vänskapsband mellan beslutsfattare.

Men sådant som ansvarsutkrävande och regler för upphandling borde väl ändå leda till ökad genomskinlighet i den offentliga sektorn. Är inte det en av fördelarna med new public management?

– Jo, fast vem kan se in i en avtalsdatabas och verkligen förstå? Så min motfråga är hur transparenta till exempel upphandlingsprocesserna egentligen är. Dessutom kan ju parterna överklaga. Det blir samma

långbänk som det var förr, fast nu upphandlas det till förbannelse. Ser vi till kommuner så ska de både uppmuntra småföretag och göra stordriftsfördelar. Hur går det ihop? Ofta är det bara storföretag som kan vinna upphandlingar och dumpa priser.

Vilka fler effekter har new public management fått på offentliga sektorn?

– Tidigare fokuserade man på hur besluten togs, processen var viktig. Med new public management flyttade man fokus till produktion och förenklade processer. Samtidigt började det privata näringslivet satsa mer på social medvetenhet och insyn. Det är inte okej för Ikea att ta in mattor som är gjorda av afghanska sjuåringar. Men i offentliga sektorn struntar man i att det är underbetalda som sköter viktigt vårdarbete, huvudsaken är att det är effektivt.

Den här effektiviseringsivern som präglar både universitetet och andra arbetsplatser är påfrestande för många anställda. Ser vi en vändning?

– Jag tror inte på vändningar, snarare på riktningssändringar. Och ett svar är E som i "electronic governance". Allt fler myndighetskontakter framöver kommer att ske över webben. Det kommer att bli säkrare för dem som jobbar på myndigheter, man talar om "secure public management". Det låter ju bra med säkerhet men å andra sidan blir det en avpersonifiering och avhumanisering. Det låter kanske inte lika bra ...

Vad är det med det här ämnet som har fångat just dig?

»Många reformer har gått ut på att **vi ska ha privatisering och fria val**, men de har blivit mål i sig, och är målen uppfyllda har man varit nöjd. **Men är det bra?**«

”

– I alla organisationer finns människor. Det spelar roll för mig hur det går med offentliga sektorn eftersom den är viktig för samhället.

Och du fortsätter att granska new public management?

– Ja, just nu håller jag på med ett forskningsprojekt om avfall. Hur ska vi minimera avfallet? Det är bestämt enligt lag att vi ska det. Men hur ska kommunerna ansvara för det? Det är ju inte de som producerar det. Avfall är en viktig samhällsfråga och den hänger ihop med new public management. Renova i Göteborg är nämligen bolagiserat, med en jättelik infrastruktur för sopor. Hur ska man då kunna minimera soporna sam-

PATRIK ZAPATA

ÅLDER: 43 år

YRKE: Forskare och universitetslektor vid Förvaltningshögskolan

FÖDD: I Göteborg

BOR: I Göteborg

FAMILJ: Fru och två barn

INTRESSEN: Läser, hänger på lekplatser med barnen och dyker

tidigt som Renova behöver sopor att lägga i ugnen och tjäna pengar på? Frågan är hur vinstintresset i avfallshanteringen står mot ambitionen att minska sopberget.

Om vi ser till din arbetsplats, Göteborgs universitet, vad har new public management haft för effekter här?

– Jag har ju inte varit med så länge, men man märker det i inställningen till vad universitetet är. Förr skulle studenten bilda sig, åtminstone i en ideal föreställning om hur det borde vara. Nu är studenten kund och då måste universitetet bete sig därefter.

Och för alla forskare är det ganska uppenbart att det inte räcker att man sköter sin forskning. Man ska vara produktiv på ett visst sätt, publicera i vissa kanaler, poängsättas och så vidare.

– Det handlar om att systemet ska överleva. Det är inte längre kunskapen som står i centrum. Vi skriver nuförtiden en massa artiklar som inte är till för att läsas, utan för att vi ska meritera oss. Hur många mantimmar lägger man ner på att skriva ansökningar och översätta texter till engelska på GU? De siffrorna skulle jag gärna vilja se.

FOTO: ALLAN ERIKSSON

I samtal med Llosa

"Jag älskar Lisbeth Salander!" utropade Mario Vargas Llosa som svar på Andrea Castros fråga om vad han tycker om populärlitteratur.

Intervjun skedde i samband med Bok & Biblioteksmässan och var öppen för alla intresserade.

Det var Nobelpristagaren själv som föreslog att hans besök i Göteborg också skulle innehålla ett litteratursamtal öppet för allmänheten. Mötet skedde den 23 september på Världskulturmuseet, i samarbete med Internationell Författarscen Göteborg.

Samtalsledare var Andrea Castro, universitetslektor i spanska.

– Jag fick uppdraget tre veckor före evenemanget och blev naturligtvis jätteglad men också nervös. Hur hittar man nya frågor att ställa till en person som redan blivit intervjuad så många gånger? För att förbereda mig köpte jag några av hans senaste böcker, läste om ett par av hans gamla verk och studerade också essäer och artiklar. Jag tittade även på en massa Youtubeklipp, exempelvis med Vargas Llosas Nobeltal. Men jag satte också samman funderingar jag själv haft samt frågor från mina studenter.

Bland annat ville Andrea Castro veta vad Vargas Llosa själv läser.

– Han framhöll Claudio Magris, som han trodde skulle bli nästa Nobelpristagare. Men han svarade också väldigt fint om skillnaden mellan kvalitetslitteratur, som är rik nog att bli en del av läsaren, och exempelvis Stieg Larssons böcker, som inte är stor litteratur, men har ett värde som underhållning. Och han berättade om sin senaste bok, *Keltens dröm*, som handlar om frihetskämpen Roger Casement.

Det ledde till frågor om förhållandet mellan historia och fiktion.

– Den historiska sanningen finns alltid utanför boken medan en romans sanning aldrig finns utanför utan alltid inne i verket, betonade Vargas Llosa.

Andrea Castro ställde också frågor om Vargas Llosas kärlek till film.

– Han förklarade att han ofta irriteras av dålig litteratur men är ganska tolerant mot dålig film. Bland annat älskar han westernfilmer. Även vårt samtal filmades, vilket var roligt, inte minst för att mina studenter nu själva kan ta del av hur han resonerar.

Vilka böcker av Mario Vargas Llosa skulle du rekommendera den som ännu inte läst honom?

– Om man vill börja med en mer lättillgänglig bok föreslår jag *Bockfesten*, förklarar Andrea Castro. Annars tycker jag att man ska läsa *Det gröna huset* eller *Samtal i katedralen*, de är verkligen stora läsoplevelser. Eller varför inte *Paradiset finns om hörnet*, om Paul Gauguin och hans feministiska mormor Flora Tristan.

▶ Intervjun finns på: <http://livestre.am/135lv>

Hjärngympa

Svenska regeringen storsatsar på matematik. Det gör Europeiska kommissionen också, liksom skolorna i Indien. Alla söker de hjälp hos Göteborgs universitet. Varför då? Jo, här finns nämligen NCM, alla matematik-älskares guldgruva.

EST KÄNT ÄR

Nationellt centrum för matematikutbildning (NCM) för sin hemsida. Den visar

cirka sju miljoner sidor per år för lärare vid alla årskurser som exempelvis vill läsa Nämnaren, en matematisk tidskrift som funnits sedan 1974, eller få tips från Kängurun, som innehåller mattekluringar för stora som små.

– NCM har en alldeles egen webb och lärplattform, förklarar IT-ansvarige Günther Dippe. Det är viktigt eftersom vår målgrupp är lärare och tjänstemän ute i kommunerna som enkelt ska kunna komma i kontakt med oss för att få hjälp eller bidra med erfarenheter.

På hemsidan finns också information om konferenser, prov, styrdokument, nya böcker och artiklar, samt ihärdiga diskussioner om matematikens roll i samhället.

– Hemsidan är så omfattande att vi skulle behöva ge kurser i hur man hittar, förklarar föreståndaren Bengt Johansson. Alla våra medarbetare ansvarar för sina

egna områden, men vi hjälper varandra också förstås.

På sistone har den publika debatten bland annat handlat om den senaste PISA-undersökningen, där elever i 65 länder över hela världen genomgått tester i olika ämnen. Svenska elever får allt sämre resultat, särskilt i matematik. Andelen lågpresterande ligger här på cirka 21 procent, att jämföra med exempelvis Finlands 7 procent. Det har fått svenska regeringen att göra sin största satsning någonsin på matematikutbildning: 2,6 miljarder ska gå till Mattelyftet.

MEN ÄR DET VERKLIGEN så allvarligt att svenska elever är dåliga på matte?

– Ja, det är det, inte minst för eleverna själva, menar biträdande föreståndare Ola Helenius. Att eleverna lägger ner mängder med tid på något som mest leder till frustration är naturligtvis inte bra. Men vi lever också i en kultur där matematik är viktigt. Tänk bara på alla debatter i tv och tidningar: den som använder matematik för att bevisa något blir i princip aldrig

Lärare från Alingsås besöker NCM.

emotsagd, även om argumenten är svaga! Vi människor är dessutom bra på att tänka matematiskt, man kan fundera över varför det är så.

Det finns dock en paradox när det gäller matematikkunskaper i Sverige.

– Trots att skoleleverna presterar allt sämre ligger vuxna svenskar i världstoppen när det gäller mattekunskaper, förklarar Lars Gustafsson, som forskar om vuxnas lärande. Varför? Lär sig svenskar kanske utanför skolan, genom att läsa tidningen eller vid andra sorters engagemang? Det är frågor vi just håller på att formulera ett EU-projekt kring.

012 456789

»Den som har svårt för matte riskerar att förlora självförtroendet«

Det man vet behöver heller inte alltid formuleras i ord.

– Ett annat pågående projekt handlar om den tysta kunskapen i matematik, förklarar Lars Mouwitz, som forskar om matematisk bildning. Den här kunskapen kan finnas dold i yrkeskunnandet, exempelvis hos hantverkare. Det leder till mer filosofiska funderingar om vad matematik egentligen är för något och vilken roll ämnet har i samhället.

För matematik är inte, som många tror, bara en hjälpvetenskap för naturvetare eller ekonomer, framhåller han.

– Istället ingår matematiken i vårt kulturarv och är något människor i alla tider hållit på med. Matematik utgör en del av vårt sätt att tänka – och vad som skulle hända om folk plötsligt slutade tro på matematiken går knappast ens att föreställa sig!

FÖR ATT FÖRSTÅ matematikens egenart kan man jämföra med fysik, förklarar Ola Helenius.

– Nyligen kom en nyhet om att forskare funnit en partikel som verkar röra sig snabbare än ljuset. Betyder det att Einstein hade fel? undrar man. Den typen av upptäckter skulle aldrig kunna göras inom matematiken eftersom det är ett ämne som inte på samma sätt relaterar till verkligheten. Matematik handlar om att förstå logiska samband, vilket både gör ämnet så fascinerande och så svårt. Matematiken är kanske vetenskapens drottning men också något abstrakt som i sig inte går att ta på.

Men ett sätt att konkretisera matematik är genom lek.

Till Matematikverkstaden på NCM kommer ständigt nya lärargrupper som får arbeta med tärningar, bygga trianglar av tangrampussel och flytta små grodor så att de hamnar i rad.

– Vi erbjuder inte färdiga lådor med övningsmaterial, förklarar ansvariga Lena Trygg. Istället ger vi exempel på hur lärarna själva kan skapa egna matteverkstäder på enklast möjliga sätt. Med hjälp av ett par tärningar kan barn öva multiplikation och färgade stickor kan få eleverna att förstå sambandet mellan area och omkrets. Men det är viktigt att så småningom koppla samman det konkreta arbetet med ett teoretiskt resonemang så att lektionen inte bara blir lek.

DET FINNS INGEN motsättning mellan matematiska laborationer och att lösa problem i matteboken, påpekar hon.

– Ibland kan det till och med vara skönt att gå tillbaka till den trygga boken efter alla intensiva övningar. Men att matematik behöver konkretiseras börjar bli uppenbart för allt fler lärare. I Indien finns exempelvis numera en lag om att mattelektionerna också ska innehålla laborationer.

Att vara duktig på matematik har hög status. Det innebär att den som har svårt för matte riskerar att förlora självförtroendet, påpekar biträdande föreståndare Jesper Boesen.

– Matematik handlar ju bland annat om regler och det har barn i allmänhet lätt att lära sig. Ändå känner många närmast matteskräck. Det kan bero på att de mött lärare som kanske själva är osäkra på matematik.

– Eller så kan orsaken vara att matematisk förmåga kopplas samman med hög begåvning, som vissa dessutom anser är ärftlig. Det kan få den som misslyckas att känna sig obotligt dum, menar Ola Helenius. Fast här finns också en paradox: många som tycker att matte är ett värdelöst ämne anser samtidigt att de själva är värdelösa om de inte klarar matten. Men om man kan få eleverna att tycka att lärande i matematik är roligt och stimulerande kanske de lyckas bättre och får då högre självförtroende och därmed större möjligheter att bli ännu bättre på matte.

PÅ GYMNASIET är det inte ovanligt att de praktiska programmen, exempelvis fordonsprogrammet, mer handlar om att lära sig procedurer, påpekar Ola Helenius.

– Eleverna får veta hur man gör, men inte resonera om samband och begrepp. Däremot handlar de teoretiska programmen i något högre grad om att resonera och förstå. Att förväntningarna är olika tycker jag är tråkigt. Många elever har betydligt bättre förutsättningar för matematik än skolan tror dem om.

Ändå finns det ett glapp i kunskaper mellan gymnasiet och högskolan, påpekar Anette Jahnke. Hon ansvarar för Mattebron, som just har till uppgift att minska den skillnaden, samt för kompetensutveckling av rektorer inom matematik.

– Många högre utbildningar kräver ju matte. Men vare sig man tycker det är bra eller inte så används matematik också för att skilja ut vilka som ska vara behöriga till olika attraktiva utbildningar. Högskoleprovet innehåller exempelvis

Lena Trygg visar Matematikverkstaden.

FOTO: JOHAN WINGBORG

mycket matte och det inslaget kommer att bli större i framtiden.

ATT ÖKA MÄNNISKORS kunskaper i matematik anses alltså viktigt, både här i Sverige och på andra håll. Ett samarbete har exempelvis startat mellan NCM och Indien, som vill bygga upp ett tiotal liknande centrum. Och i somras bad Europeiska kommissionen om stöd för arbetet mot målen i matematik som man satt upp för EU 2020.

Nyligen beslöt så regeringen att storsatsa på matematik, vilket bland annat innebär fortbildning av landets cirka 40 000 matematiklärare.

– Vi vet ännu inte hur denna utbildning ska gå till eller vilket uppdrag just NCM kommer att få, förklarar Bengt Johansson. Vi har lång erfarenhet av att utbilda lärare men här handlar det om att förbättra kunskaperna hos lärarkåren i ett helt land. Vi är nog lite oroade över det väldiga uppdraget – men känner oss också inspirerade.

EVA LUNDGREN

NATIONELLT CENTRUM FÖR MATEMATIKUTBILDNING

NCM, som inrättades 1999 och är förlagt till Göteborgs universitet, har i uppdrag att stödja utvecklingen av matematikutbildning i förskolan, grundskolan och gymnasiet. Centrumet har ett trettiotal anställda och samverkar med Chalmers. Man har också varit med att bygga upp liknande verksamheter i andra länder, både inom och utanför Europa. Till de mer populära verksamheterna hör Matematikverkstaden, som numera finns i flera länder.

På hemsidan, ncm.gu.se, publiceras tidskriften Nämnaren och olika matteproblem, men där finns också en levande diskussion och debatt som är öppen för alla intresserade.

www.ncm.gu.se

För dig som är
anställd vid
Göteborgs
universitet

Personalpris på
Fysiken

Kaserntorget
210 kr/månad

Gibraltargatan
210 kr/månad

Kaserntorget + Gibraltargatan
240 kr/månad

Klätterlabbet
188 kr/månad

Kaserntorget + Gibraltargatan + Klätterlabbet
270 kr/månad

Priserna gäller autogiro 12 månader. Passa på att teckna autogiro nu – dessa priser gäller t.o.m. 31 dec 2011.

fysiken
något för alla

- Badminton
- Basket
- BODYBALANCE
- BODYCOMBAT
- Bordtennis
- Challenge
- Coreboll
- CrossFit
- CXWORX
- Cykel
- Dansklasser
- Flowin
- Funktionell Träning
- Gym
- Gympa
- Innebandy
- Innefotboll
- Klättring
- Krafttag
- Löpning
- Stepklasser
- TRX
- Vattengympa
- Volleyboll
- Yoga

fysiken.nu

BIL POOLEN

**ÄR ÖPPEN
FÖR HELA UNIVERSITETET!**

läs mer om hur du ansluter dig på hemsidan:
<http://www.gf.adm.gu.se/gronaresor/bilpool>

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Välkommen DOKTORAND!

Vi arbetar för att förbättra dina studiesociala villkor och för att hjälpa dig vidare i din karriär. Hos oss får du som doktorand ett extra förmånligt fackligt medlemskap. Du betalar bara 80 kr/månad under hela doktorandtiden och då ingår en av marknadens bästa inkomstförsäkringar, en årsprenumeration på en tidskrift, rådgivning, rabatter, förmåner och mycket mer.

Bli medlem direkt - ring 020-578 578 eller sms:a MEDLEM till 71370 från din mobil

www.st.org/doktorand

Fackförbundet STs sektion vid Göteborgs universitet

Besöksadress: Karl Gustavsgatan 12B, 4 tr Postadress: Box 100, 405 30 Göteborg

Tel: 031-786 11 69 E-post: st@st.fack.gu.se, www.st.org/gu

Rättslös inför rektor

KONSEKVENSERNA för en forskare av att avskedas för forskningsfusk är värre än många av de straff som utdöms av domstolarna. Kraven på rättssäkerhet måste därför ställas högt.

När GU:s rektor bad Statens ansvarsnämnd (SAN) att avskeda Suchitra Holgersson för påstådd oredlighet var det en unik åtgärd. Aldrig tidigare har någon uppfattat de fuskutredningar som utförts av Vetenskapsrådets (VR:s) hårt kritiserade så kallade expertgrupp som tillräckligt rättssäkra för att kunna ligga till grund för sanktioner.

GU:s ledning har anfört att ärendet handlagts enligt "gängse rutiner". Men här fanns inga "gängse rutiner" att följa. Ärendet var unikt. Och rektor har fel när hon i GU-journalen 5/11 hävdar att hon inte kunnat agera på annat sätt än hon gjort.

HON HADE till exempel kunnat avstå från att ansluta sig till den begäran om utredning som KI:s rektor 2008 lämnade till VR, efter att Holgersson – som kulmen på den inflammerade konflikt som utlöstes av att hon aviserade att hon skulle flytta från KI till GU – hade fuskanklagats. Det fanns inget lagstöd för denna GU:s rektors inblandning; endast rektor för det lärosäte vid vilket oredlighet påstås ha förekommit, i detta fall KI, har att utreda densamma.

Rektor hade också kunnat avstå från att i sin inlaga till VR hävda att en intern undersökning vid KI "visar att det finns fog för mistankarna". Påståendet var osant. Ingen utredning hade "visat" detta.

Hon hade senare, när VR:s utlåtande blivit offentligt, kunnat beakta den dokumentation som visade att detta var djupt problematiskt, och att fakta som talar för att Holgersson är oskyldig hade mörkats. Rektor var fullt medveten om de allvarliga brister som nu fått VR att dra tillbaka rapporten, men blundade för dem.

Hon hade, när GU därefter skulle genomföra sin lagstadgade överläggning med Holgersson, och ta slutlig ställning i skuldfrågan, kunnat anlita oberoende experter med tillräcklig insikt i vetenskapligt arbetssätt för att sakligt kunna bedöma bevisläget, eller den gruppering GU inrättat för denna typ av ärenden.

Härmed hade Holgersson fått den oberoende prövning som den som riskerar livstids yrkesförbud får anses ha rätt till. Men i stället anlätade rektor en person utan den nödvändiga sakkunskapen,

och med tydligt intresse av att GU skulle förklara Holgersson skyldig: advokaten Gustaf Dyrssen.

Dyrssen med medarbetare företräder MAQS Law Firm men har sedan tio år ett avtal med KI som garanterar dem ersättning för minst 50 konsulttimmar per vecka. Enligt KI:s rektor är de "KI:s egna advokater".

Kort innan Dyrssen, som ombud för GU, hade att ta ställning till anklagelserna mot Holgersson, hade han tagit ställning i samma

»Men här fanns inga 'gängse rutiner' att följa«

Kristoffer Hellstrand

Elias Eriksson

ärende för KI:s räkning. Givet Dyrssens förstaeliga lojalitet med KI var det inte otippat att han då inte kunnat finna några problem med den VR-utredning som senare visade sig vara så problemfylld att den drogs tillbaka. Han kunde härmed leverera den slutsats som KI säkert hoppats på, det vill säga att Holgersson var skyldig.

NÄR SAMME Dyrssen, denna gång för GU:s räkning, hade att, för första gången, höra Holgersson och sedan åter ta ställning i skuldfrågan, var utgången härmed en lågoddsare. Slutsatsen att Holgersson var oskyldig hade ju inneburit ett underkännande av Dyrssens egen tidigare insats, och försatt hans viktigaste uppdragsgivare, KI:s rektor, i trångmål. Mycket riktigt: Dyrssen kunde fortfarande inte identifiera några brister hos VR:s utredning, trots att han fick bristerna redovisade för sig, varför han rekommenderade avsked.

När det påpekades för rektor att Dyrssen kan uppfattas som jävig ringde hon en jurist på Arbetsgivarverket för att utverka stöd. Vi menar att man som rektor bör tänka själv, fatta kloka beslut och redovisa sina argument, hellre än att förankra okloka beslut hos

myndighetspersoner som är mindre insatta i sakfrågan än man själv.

Det är också nedslående att rektor vägrat träffa Holgersson, och vägrat att diskutera ärendet med oss, det senare med motiveringen (framförd av personalchefen) att det skulle "föra mycket långt om rektor hade som praxis att diskutera enskilda personalärenden med var och en anställd som framför önskemål därom." Ej heller brydde hon sig om att Sahlgrenska akademins dekanus framförde

akademistyrelsens oro över handläggningen.

Hon kunde dessutom valt att vara sanningsenlig i inlagan till SAN. Hon skriver: "den vetenskapliga oredlighet i övrigt som förekommit under [Holgerssons] verksamhet vid såväl KI som Göteborgs universitet – bl.a. att hon som arbetsledare och vetenskaplig handledare har fört in felaktiga uppgifter i sina doktoranders arbeten – är av sådant slag...". Men Holgersson har aldrig anklagats för att under sin verksamhet vid GU ha gjort sig skyldig till denna typ av oredlighet. Detta är rent påhitt.

I GU-JOURNALEN hävdar rektor att det var KI:s ställningstagande som styrde hennes agerande, härmed bekräftande att GU:s utredning var en skådeprocess, och att Holgersson var dömd på förhand. Men också i detta avseende är inlagan till SAN vilseledande. Där påstås att GU gjort en egen bedömning, och står inget alls om att rektor sett sig bunden av KI:s åsikt.

Kvaliteten på tagna beslut hade blivit långt bättre om rektor i detta svåra ärende hade tagit råd av kollegiala organ, i stället för att, som "myndighetschef", isolera sig bakom en mur av jurister och tjänstemän. Handläggningen tydliggör varför liggande förslag till omorganisation av GU, som skulle föra oss än djupare in i en dysfunktionell, icke-akademisk, företagsliknande linjeorganisation, måste avvisas.

ELIAS ERIKSSON
PROFESSOR VID SEKTIONEN
FÖR FARMAKOLOGI

KRISTOFFER HELLSTRAND
VICEDEKAN VID
SAHLGRENKA AKADEMIN

Replik

Jag har hanterat det korrekt

SOM MYNDIGHETSCHEF har jag hanterat ärendet om misstänkt forskningsfusk på ett för universitetet korrekt sätt och enligt gällande regelverk. När Vetenskapsrådet drog tillbaka sin expertutredning – som konstaterade grov oredlighet i forskningen – ledde detta till att den ansökan om prövning avseende arbetsrättsliga åtgärder som universitetet ställt till Statens ansvarsnämnd återkallades. Det kan därmed konstateras att det inte finns något arbetsrättsligt ärende avseende vederbörande vid Göteborgs universitet.

ATT VETENSKAPSRÅDET brustit i sin handläggning av ärendet är mycket olyckligt och det är helt ofrånkomligt att detta får stora konsekvenser för alla berörda parter. Det som hänt visar hur viktigt det är med ett rättssäkert system för att hantera frågor om oredlighet i forskning.

PAM FREDMAN
REKTOR

Slutreplik

DET FINNS INGET "gällande regelverk" för hur en rektor ska ställa sig till en fuskanklagelse när det står klart att utredningen inte varit rättssäker. Man måste tänka själv. Och det var inte det minsta "korrekt" att inför SAN påstå att Holgersson gjort sig skyldig till förseelser som ingen anklagat henne för. En ursäkt från "myndighetschef" till "vederbörande" hade varit välkommen.

STRATEGISKA CENTRALA satsningar gjorda på torftigt eller obefintligt beslutsunderlag. Igångsättandet av de tids- och kostnadskrävande RED 10 och BLUE 11-projekten utan att ha en aning om hur de ska användas. Genomdrivandet av en anti-akademisk organisation trots remissinstansernas kritik. Den ovärdiga behandlingen av en av våra mest namnkunniga forskare, Lars Hamberger. Etc.

VI HÄVDAR ATT det var *högre kvalitet* på beslutsfattandet på den tid då rektorerna var mindre benägna att i tid och otid – magistralt och ängsligt – understryka sin roll som "myndighetschef", och mer benägna att dryfta intrikata problem i kollegiala organ. Om inte annat så var universitetet på den tiden långt *trevligare* arbetsplatser, säkert också för myndighetscheferna själva.

ELIAS ERIKSSON
KRISTOFFER HELLSTRAND

NY PÅ JOBBET

BENGT BRÜLDE är ny professor i praktisk filosofi. Han är främst känd för sin forskning kring lycka och arbetar bland annat som filosof i P3.

ANNA FORSBERG är ny professor i vårdvetenskap. Hon ansvarar bland annat för specialistutbildningen med inriktning mot kirurgisk vård.

ANNA HELGA HANNESDÓTTIR är ny docent i nordiska språk. Hon forskar bland annat om hur det svenska fornspråket utvecklats till ett väl fungerande nationalspråk, främst under 1600- och 1700-talen.

GUNILLA HERMANSSON är från den 1 september ny docent i litteraturvetenskap. Hon forskar om svensk och dansk romantik samt tidig nordisk modernism.

MARIA JARL, universitetslektor vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik, är ny ordförande för Lärarutbildningsnämnden. Hon efterträder Kenneth Nyberg.

OLA W. JENSEN är ny docent i arkeologi. Han forskar bland annat om bevarande-frågor och förvaltning av kulturarvet.

PETER KORP, institutionen för kost- och idrottsvetenskap, är ny docent i sociologi. Hans forskning handlar om begreppet hälsopromotion.

GUNILLA KRANTZ heter den första professorn i folkhälsovetenskap vid Göteborgs universitet. Hennes forskning handlar om våld i nära relationer, både i Sverige och i

utvecklingsländer. Hon har även en tjänst inom Västra Götalandsregionens kompetenscentrum.

CHRISTEL LARSSON är ny professor i kostvetenskap vid institutionen för kost- och idrottsvetenskap. Hon forskar främst om matvanor och fysisk aktivitet hos överviktiga barn och vilka strategier vuxna tillämpar för att bibehålla viktstabilitet.

ANDERS RAUSTORP är ny docent i sjukgymnastik, med inriktning mot fysisk aktivitet, vid institutionen för kost- och idrottsvetenskap. Han är en auktoritet inom stegräknarforskning. Han rekommenderar bland annat att ungdomar går cirka 10 000 steg per dag, vilket motsvarar 60 minuters måttligt intensiv fysisk aktivitet.

TETZ ROOKE är ny professor i arabiska. Han forskar om den syriske poeten Adonis samt om hur denne översatts och mottagits i Sverige.

MARIE STENSEKE är ny professor i kulturgeografi. Hon forskar om landskapsutveckling, miljöfrågor och om friluftsliv. Hon har haft olika uppdrag för bland annat Naturvårdsverket och Kungliga Skogs- och lantbruksakademien och är vice president för The Permanent European Conference for the Study of the Rural Landscape.

OWE STRÅHLMAN, institutionen för kost- och idrottsvetenskap, är ny docent i idrottsvetenskap. Han forskning handlar främst om elitidrott, men även om motionsidrott. Han är dessutom projektledare för den nationella forskarskolan i idrottsvetenskap.

KRISTER SVAHN är ny pressansvarig informatör vid Sahlgrenska akademien. Han har tidigare varit pressinformatör vid Naturvetenskapliga fakulteten.

ROGER SÄLJÖ, professor i pedagogik, har utsetts till dekan för Utbildningsvetenskapliga fakulteten fram till 30 juni 2013. Han efterträder Mikael Alexandersson som blivit rektor i Halmstad.

Externa relationer

Märit Lagheim, projektledare
Zuleyma Montenegro Ryngé, affärsjurist
Mattias Sievers, innovationsrådgivare
Pontus Sundén, IT-administratör

Företagsekonomiska institutionen

Heléne Larsson, studieadministratör
Marja Soila-Wadman, universitetslektor

HDK

Natalie Davet, universitetsadjunkt
Anna-Karin Ingelström, personalhandläggare
Lina Lagström, amanuens

Institutionen för biomedicin

Maria Dolores Fernandez, assistent
Anita Karp, administratör
Göran Landberg, forskare
Kristell Le Gal, projektassistent
Jining Liu, forskare
Haixa Ma, forskare
Majda Mehmedovic, assistent
Viktor Posse, forskare
Karin Starnberg, projektassistent

Institutionen för data- och informationsteknik

Malin Ahlberg, forskare
Nikita Frolov, forskare
Ulf Norell, forskningsingenjör

Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori

Sebastian Berlin, systemutvecklare
Finnur Fridriksson, universitetslektor

Institutionen för fysik

Amin Banaeiyan, doktorand
Johan Borglin, doktorand
Johan Holmberg, forskningsassistent
Sahra Johansson, projektkoordinator

Institutionen för historiska studier

Anna-Carin Andersson, institutionsadministratör
Christine Ekholst, postdoktor
Peter Skoglund, forskare

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation

Linnea Damber, universitetsadjunkt
Malin Hamberg, universitetsadjunkt
Nicklas Håkansson, universitetslektor
Malin Sveningsson, universitetslektor
Gellert Tamas, gästprofessor

Institutionen för kost- och idrottsvetenskap

Dean Barker, universitetslektor
Natalie Barker-Ruchti, universitetslektor
Eva-Carin Lindgren, universitetslektor
Anders Raustorp, universitetslektor

Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion

Katrin Krems, gästlärare
Lucie Ödén, universitetsadjunkt

Institutionen för kemi

Robert Aller, gästforskare
Leif Eriksson, professor
Erik Lindstedt, forskningsassistent
Anders Lundvang, samordnare
Kim Nygård, forskningsassistent

Institutionen för kliniska vetenskaper

Jonas Nilsson, forskare
Lisa Nilsson, forskare
Roland Thomee, forskare

Institutionen för medicin

Fredrik Andersson, kursadministratör
Maria Bygdell, projektassistent
Alfredo Diez, gästlärare
Magnus Kindblom, projektassistent
Sara Larsson, projektassistent
Mahyar Nou Parvar, projektassistent
Maria Podal, gästlärare
Michael Smith, forskare
Maria Trulsson, projektassistent
Amanda Welin, forskare

Institutionen för nationalekonomi

Einar Bakke, gästlärare
Oege Dijk, postdoktor
Xiangping Liu, postdoktor

Institutionen för neurovetenskap och fysiologi

Kristina Holmgren, universitetslektor/ arbetsterapeut
Gabriella Koning, projektassistent
Frida Lygnegård, gästlärare
Daniel Lyngfelt, amanuens
Frida Rydberg, amanuens

Institutionen för pedagogik, didaktik och pedagogisk profession

Anette Johansson, universitetsadjunkt
Åsa Rosander, universitetsadjunkt
Christina Skodras, universitetsadjunkt

Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande

Gustav Holmberg, forskare
Per Linell, forskare

Institutionen för pedagogik och specialpedagogik

Cecilia Aurelius-Bergman, provutvecklare
Claes Niholm, gästprofessor
Thomas Popkewitz, gästprofessor
Anders Sjöström, provutvecklare

Institutionen för svenska språket

Gerlof Bouma, postdoktor
Richard Johansson, postdoktor

Institutionen för vårdvetenskap och hälsa

Elisabeth Brämberg, universitetslektor/ distriktsköterska
Inger Hallberg, postdoktor
Niklas Nyström, gästlärare

Institutionen för växt- och miljövetenskaper

Azeez Beebo, postdoktor
Jenny Carlsson, postdoktor
Cornelia Spetea Wiklund, professor i växtcellfysiologi

Juridiska institutionen

Hunar Adabanijan, amanuens
Anna Borg, amanuens
Hanna Granrud, amanuens
Erik Jansson, amanuens
Juha Karhu, gästprofessor
Lars-Göran Malmberg, gästprofessor
Natalie Petersson, amanuens

Laboratoriet för experimentell biomedicin

Ulrika Enqvist, institutionstekniker
Linn Jönsson, institutionstekniker
Christopher Usilla, institutionstekniker

LUN:s kansli

Kerstin Eiman, informatör
Maria Löfstedt, informatör

NCM

Karin Andrén, universitetsadjunkt
Eva-Lena Jinneryd, universitetsadjunkt

Psykologiska institutionen

Sofia Bengtsdotter, forskare
Peter Jacobsson, assistent
Oxana Malantseva, assistent
Charlotte Persson, forskare

Sahlgrenska akademins kansli

Ingeborg Herbertsson, koordinator
Daniel Johansson, tekniker

Sembio Core Facilitites

Caiza Almen, forskare
Jennie Erichsen, forskare

Serviceenheten i Humanisthuset

Ingvar Fransson, vaktmästare
Pär Nordlund, tekniker

Statsvetenskapliga institutionen

Michelle D'Arcy, postdoktor
Marina Nistotskaya, postdoktor
Jan Rovny, postdoktor
Björn Werner, forskare
Georgios Xezonakis, postdoktor

Sven Lovén Centrum för marina vetenskaper

Anders Oleander, befälhavare
Hans Olsson, forskningsingenjör

Övriga

Sandra Bjelkenhag, ekonom på konstnärliga fakultetskansliet
Göran Bjerkstig, universitetsadjunkt på institutionen för odontologi
Johanna Borlid, forskningsbiträde vid zoologiska institutionen
Monica Meller Eldh, fakultetsadministratör vid Handelshögskolan
Lillemor Dahlgren, projektledare på Nationella sekretariatet för genusforskning
Pontus Fagerström, tekniker på serviceavdelningen
Nadja Frisk, ekonom vid fastighetsavdelningen

Carin Gadd, universitetsbibliotekarie på ekonomiska biblioteket
Elisabeth Gustafsson, forskningsbiträde vid institutionen för marin ekologi
Jacob Hurtig, assistent på centralbiblioteket
Anders Ideskog, verksamhetsarkitekt IT-ledning

Olivia Jungstrand, ekonomiadministratör vid Högskolan för scen och musik
Anders Karlsson, forskningsbiträde vid GRI

Kerstin Karlsson, databasadministratör vid IT-service

Joakim Larsson, miljösamordnare vid gemensamma förvaltningen

Malin Linde, studievägledare vid sociologiska institutionen

Björn Lundin, forskarasistent vid institutionen för växt- och miljövetenskaper

Tomas Lundén, universitetsbibliotekarie på Digitala tjänster

Julian McKinney, universitetsadjunkt på Filmhögskolan

Anab Mohamed, lokalvårdare

Anders Nilsson, IT-utvecklare på Digitala tjänster

Marie Ortenholm, ekonom vid institutionen för tillämpad IT

Viveka Nordh, assistent vid institutionen för socialt arbete

Quynh Cao Thi Ngoc, projektassistent vid kulturgeografiska institutionen

Martina Sjövind, informatör på studentavdelningen

Karim Soram, lokalvårdare

Tove Sjöberg, upphandlare på ekonomiavdelningen

Anders Stave, samordnare vid institutionen för kulturvård

Ingeborg Svensson, universitetslektor vid institutionen för kulturvetenskaper

Titti Walhström, koordinator vid fakultetskansliet för naturvetenskap

På grund av utrymnesbrist publiceras nyantagna doktorander i nästa nummer.

UTMÄRKELSER

TOMAS ALBREKTSSON, chef vid avdelningen för biomaterialvetenskap, är ny hedersledamot i British Society for Specialist Prosthodontic Disciplines. Han har dessutom förärats utmärkelsen the Gold Medallion Award från American Prosthodontic Society.

ULRICA ALMHÖJD, forskare i odontologi, har tilldelats mentorprogrammet Mentor4Researchs forskningsstipendium på 100 000 kronor. Mentor4Research syftar till att ge lovande forskare kontakter med näringslivet och stödja deras kommersialisering av sin forskning.

BARBARA CZARNIAWSKA, professor i företags ekonomi, har blivit hedersmedlem i EGOS, European Group of Organizational Studies. Hedersmedlemskapet är ett sätt att tacka forskare som bidragit till ökad kunskap om organisationer.

CHRISTOPHER GILLBERG, professor i barn- och ungdomspsykiatri, har tilldelats Söderbergiska priset i medicin. Han får utmärkelsen för att ha medverkat till att

klargöra betydelsen av arv och miljö vid så kallade autismspektrumsjukdomar.

ANN HELLSTRÖM, professor vid sektionen för klinisk neurovetenskap och rehabilitering, har tilldelats Ögonvårdspriset av Synskadades Riksförbund. Hon får priset för att ha utvecklat behandlingsmetoder för att upptäcka riskfaktorer hos för tidigt födda barn.

LENNART MANKERT och **ROLF WOLFF** har tilldelats Handelshögskolans medalj Pro Studio et Scientia. Lennart Mankert har bland annat varit drivande i skolans utveckling av turismutbildningar och i tillkomsten av Centrum för turism. Rolf Wolff har under tio år som Handelshögskolans rektor väsentligt utvecklat och stärkt skolans position både inom akademien och i samhället i övrigt.

ANDREJ POWER, violinist, vann 100 000 kronor i förstapris vid den femtonde upplagan av Ljunggrenska tävlingen för unga musiker. Andrapristagare blev flöjtisten Francisco Lopez Martin och tredje pris gick till cellisten Hans Kristian Goldstein.

ANNA ROSENGREN, chef på Sjöfartsmuseet, har tilldelats utmärkelsen Pro Arte et Scientia. Hon får priset för sitt arbete med publika attraktioner samt för att hos Göteborgs universitet ha sökt vetenskapligt stöd för verksamheten.

ANSLAG

Följande forskare har fått sina projekt beviljade av FAS: **Kjell Torén**, Yrkesexponering för stress, buller samt gas, rök och damm och risk för insjuknande och död i stroke; **Anna Winkvist**, Från efficacy till effectiveness: randomiserad studie av livsstilsintervention postpartum bland överviktiga och obesa kvinnor inom Primärvården i Västra Götalandsregionen; **Björn Halleröd**, Barnfattigdom, politik och politiska institutioner – en global analys; **Anders Broberg**, Förekomst, bedömning och behandling inom barn- och ungdomspsykiatri (BUP) av patienter som utsatts för våld i familjen; **Anna Ekman**, Belastningskänslighet – har personer med långvarig smärta annat mönster i smärtrösklar och upplevd smärta efter belastning jämfört med friska kontroller?; **Kristina Håkansson**, Användningen av hyresarbetskraft. Omfattning, motiv och förklaringar till varför arbetsgivare använder hyresarbetskraft i ett komparativt perspektiv; **Ann-Christine Ohlsson**, En preventiv interventionsstudie avseende röst och tal hos blivande lärare; **Carolina Lunde**, "Ska gå ner sju (i alla fall fem) kilo innan jag opereras". Unga kvinnors användning av modebloggar, kropps-uppfattningsproblematik och attityder till skönhetsingrepp; **Philip Hwang**, Hur ser svenska fackföreningar på fäders möjligheter att kombinera arbete och familj?; **Ann Frisé**, Identitet, föräldraskap och arbete/familj prioriteringar – En longitudinell studie över tre decennier och två generationer; **Karin Allard**, Betydelsen av etiska värden för mäns och kvinnors

chefska. En explorativ och jämförande studie av olika organisatoriska och kulturella kontexter; **Kerstin Persson Waye**, Hörsel, ohälsa och modererande faktorer – en kohortstudie bland forskolepersonnel; **Kristian Wasén**, Robotisering av välfärdstjänster – Paradigmskifte i arbetslivet; **Ann-Therese Karlberg**, Strukturaktivitetsstudier med syfte att förhindra uppkomst av allergiskt kontakteksem vid arbete med epoxider och epoxiharts. Sammantaget innebär detta att FAS beviljat 42 080 000 kronor för forskningsprojekt vid Göteborgs universitet. FAS har också beviljat ett postdoktorsbidrag till **Anna Ekman** för Möjliga kausala förklaringsmodeller för nacksmärta, generaliserad smärta, belastningskänslighet och påverkan på arbetsförmågan.

Knut och Alice Wallenbergs stiftelse har delat ut medel till följande forskare vid Sahlgrenska akademien: **Sven Enerbäck**, professor vid avdelningen för

medicinsk genetik och klinisk genetik, får drygt 42 miljoner kronor för en studie om brun fettväv, som erbjuder ett nytt sätt att behandla diabetes och övervikt.

Gunnar C Hansson, professor vid avdelningen för kemi och cellbiologi, får 28 miljoner kronor för att följa upp nya fynd som visar att bakterier i tjocktarmen kan ha betydelse för fetma, men också för olika tarmsjukdomar.

ARRANGEMANG

Utbildningsreformer under ett halvt sekel – visioner och realiteter Forskningsprojektet Utvärdering Genom Uppföljning, UGU, har varit verksam vid Göteborgs universitet i 50 år. Det uppmärksammas 1–2 december av en konferens samt av en ny antologi som presenteras vid konferensen.

Program: <http://www.ips.gu.se/samverkan/konferenser/utbildningsreformer/program/>
 Sista anmälningdag är 21 november.

BÖCKER

Barns lärande i ett livslångt perspektiv heter en jubileumsbok till professor **Ingrid Pramling Samuelsson**. Boken presenterar bland annat det stora kunskapsområdet som idag finns om barns lärande och utveckling. I boken medverkar både nationellt och internationellt kända forskare.

Avgrunden heter en bok av **Jan Jörnmark**, docent i ekonomisk historia och **Annika von Hausswolff**, adjungerad professor vid Högskolan för fotografi. Boken ger en bakgrund till de ekonomiska bubblor som briserat de senaste åren.

Ludwig Wittgensteins idévärld heter en ny bok av **Bo Andersson**, professor emeritus vid institutionen för didaktik och pedagogisk profession. Förlaget är Carlsons. Boken handlar både om den store filosofens idéer och liv, bland annat om relationen till Bertrand Russell.

Vilken är din favoritplats på GU?

Joakim Öhlén professor vid institutionen för vårdvetenskap och hälsa

- PERSONALRUMMEN på Hälsovetarbacken. Vi har en fantastisk utsikt över hela Slottsskogen. Ett meditativt rum som genom den helglasade väggen inte avgränsas. Det hjälper mig att få perspektiv på varje årstid. När jag kör fast i en text räcker det ofta att sätta mig där och läsa en kort stund.

Elisabeth Belgrano fil doktor i scenisk gestaltning

- MIN FAVORITPLATS är det forum där gränserna suddas ut mellan traditionella akademiska fält – som till exempel i GU-gemensamma kurser och i multidisciplinära forskningscentra. I seminarier, möten och workshopar där konst och vetenskap stöts mot varandra får jag inspiration och nya idéer som jag tar med mig in i min gestaltande forskning.

Ralph Heiefort fakultetssekreterare vid fakultetskansliet för Naturvetenskap

- PARKEN BAKOM universitetshuvudbyggnaden: en liten temporär asylort mellan universitetets förtid och framtid – mellan dispyt och saklig argumentation.

Ebba Melchior upphandlare på ekonomiavdelningen

- RARITETSMAGASINET på Centralbiblioteket vid Näckrosdammen. Nere i de låsta valven finns okända skatter i form av spännande kurios och böcker från 1600-talet och tidigare. Här förvaras till exempel handskrivna brev från Ingrid Bergman och Strindbergs skolbetyg. En plats man vill återvända till!

Kina Linscott universitetslektor vid institutionen för kulturvård

- MIN FAVORITPLATS just nu är mitt nya fina arbetsrum vid GU i Mariestad, i Trädgårdens skola. Där finns jag mitt bland alla trevliga och engagerade studenter och lärare som ofta kommer in och diskuterar något.

Två språk sind besser

Förälder, gymnasielärare men också doktorand, hur går det ihop?

- Visst har det varit kämpigt men även utvecklande, förklarar Karmen Terlevic Johansson.

I september disputerade hon på en avhandling i tyska som hon skrivit på sena kvällar, helger och under semestrar.

FOTO: JOHAN WINGBORG

KARMEN TERLEVIC JOHANSSON

AKTUELL Har nyligen disputerat på avhandlingen *Erfolgreiches Deutschlernen durch CLIL? Zu Lexikon und Kommunikationsstrategien in mündlicher L3 schwedischer Schüler mit bilingualem Profil*

FAMILJ Man och tre barn på 11, 8 och 2 år.

YRKE Gymnasielärare i engelska och tyska.

DET VAR HÖSTEN 1999 som Karmen Terlevic Johansson blev doktorand inom en forskarskola i moderna språk, finansierad av Riksbankens Jubileumsfond. Det skulle ta tolv år att bli klar. Under tiden hann hon få tre barn samt arbeta som gymnasielärare i engelska och tyska i Vårgårda. Men sitt forskningsprojekt har hon inte släppt.

– Det har funnits perioder då jag frågat mig vad jag egentligen håller på med. Jag vill förstås ha tid för min familj. Och som lärare har jag ett ansvar gentemot eleverna. Så forskningen har kommit i tredje hand. Men jag är väldigt glad över att jag inte gett upp. Forskningen har fått mig att utvecklas som lärare, gjort mig mer allmänbildad men också mer ödmjuk. Det finns så enormt mycket man skulle kunna studera, det jag ägnat mig åt är bara en liten bit av allt spännande som det vore roligt att veta mer om.

KARMEN TERLEVIC JOHANSSON har forskat om språkinlärning inom något som kallas SPRINT.

– Det står för språk- och innehållsintegrerad undervisning. I det projekt där jag ingick undersökte vi undervisningen hos en tysk- och SO-lärare, som använde tyska också i historia, samhällskunskap, geografi och religion. Det vi ville veta var dels om eleverna blev bättre i tyska men också om de lärde sig lika mycket SO som andra elever.

Projektet var indelat i fyra delar som vardera undersökte elevernas hör- och läsförståelse samt skriftlig och muntlig färdighet. Karmen Terlevic Johansson var ansvarig för undersökningen av elevernas muntliga färdighet.

– Att bli duktig på att tala är det svåraste när man lär sig ett nytt språk. Det gäller att ha ett bra ordförråd, men dessutom att kunna uttrycka sig snabbt, ofta utan att tänka efter. Det visade sig att de elever som haft tyska i SO-ämnena

var mycket bättre än eleverna i kontrollgruppen när det gällde ordförråd och kommunikationsstrategier. De använde fler avancerade ord men visade också större självförtroende när de inte hittade rätt begrepp. Istället för att börja prata svenska eller be mig om hjälp försökte de förklara vad de menade på tyska.

ETT ANNAT INTRESSANT resultat var att skillnaden mellan de bästa och sämsta eleverna var mindre i SPRINT-gruppen än i kontrollgruppen.

– Jag tror det beror på att dessa elever får öva tyska i flera olika situationer, där också de svagare kan hitta något som passar, förklarar Karmen Terlevic Johansson. Men det faktum att man inte fokuserar på själva språket i SO-ämnena, utan på sakfrågor, kan nog också göra att många elever börjar uttrycka sig friare, eftersom det viktiga inte är att det blir rätt preposition eller verbform.

SPRINT-gruppen fick också bättre resultat i engelska, vilket kan tolkas som att de överhuvudtaget lärde sig att kommunicera bättre. Man kunde heller inte se att ämneskunskaperna blev sämre för att undervisningen skedde på ett främmande språk.

Karmen Terlevic Johansson hoppas ha fortsatt kontakt med universitetet, även efter disputationen.

– Regeringen har ju deklarerat att man vill skapa fler lektorstjänster i gymnasieskolan så det är något jag önskar att min skola satsar på. Men det vore också roligt om det gick att få någon sorts kombinationstjänst med universitetet eller i varje fall behålla kontakten. Det är sällan lärare får möjlighet att fördjupa sig, ändå tror jag att det är något de allra flesta lärare vill. Och också för universitetet borde det vara intressant att ha många kontakter med skolorna, inte minst för att få fler elever också i exempelvis lilla Vårgårda intresserade av högre studier.

EVA LUNDRÉN